

”Pitäisi antaa realistinen kuva, muttei kuitenkaan pelotella ketään.”

Ikäihmisten perhehoitajien käsityksiä ennakkovalmennuksesta ja sen kehittämisestä.

Riikka Tajakka

Opinnäytetyö
Toukokuu 2017
Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala
Sosionomi (AMK)

Tekijä(t) Tajakka, Riikka	Julkaisun laji Opinnäytetyö, AMK	Päivämäärä Toukokuu 2017
	Sivumäärä 48	Julkaisun kieli Suomi
		Verkojulkaisulupa myönnetty: x
Työn nimi ”Pitäisi antaa realistinen kuva, muttei kuitenkaan pelotella ketään.” Ikäihmisten perhehoitajien käsityksiä ennakkovalmennuksesta ja sen kehittämisestä.		
Tutkinto-ohjelma Sosiaalialan koulutusohjelma		
Työn ohjaaja(t) Vainiomäki, Vesa; Kurunsaari, Merja		
Toimeksiantaja(t) Korpela, Merja, Jyväskylän kaupunki, maakunnallinen ikäihmisten perhehoidon koordinointi		
Tiivistelmä <p>Perhehoito ikäihmisten hoitomuotona on lisääntynyt viimeisen kymmenen vuoden aikana huomattavasti, vaikka perhehoidon tunnettavuus vaihtelee vielä varsin paljon kunnittain. Perhehoitajaksi aikovan henkilön tulee suorittaa tehtävään valmennus.</p> <p>Tutkimuksen tavoite oli selvittää ikäihmisten perhehoitajien käsityksiä valmennuksesta ja valmennuksen kehittämisestä. Tutkimuksella pyrittiin tuottamaan tietoa ikäihmisten perhehoitajien valmennuksesta ja sen valmistavuudesta sekä vastaavuudesta perhehoitajan työhön. Tutkimuksen tarkoitus oli mahdollistaa perhehoitajien valmennuksen kehittäminen entistä paremmaksi ja saada valmennus vastaamaan tarkemmin perhehoitajien työn vaatimuksia.</p> <p>Tutkimus oli laadullinen tutkimus. Tutkimusaineisto koostui neljästä perhehoitajan haastattelusta, jotka toteutettiin maaliskuussa 2017.</p> <p>Tutkimustulokset osoittivat, että valmennus koetaan monipuoliseksi ja monelta osin riittäväksi perhehoitajan työtä ajatellen. Perhehoitajien käsityksissä korostui valmennuksen ja aiheiden käsittelytapojen monipuolisuus. Valmennuksen koettiin valmistavan melko hyvin perhehoitajan työhön ja olevan hyödyllinen kaikille koulutustaustasta riippumatta. Voidaan sanoa, että taustakoulutus on hyödyllinen työtä ajatellen, mutta ilman taustakoulutustakin valmennus voi olla riittävä perhehoitajan työn aloittamiseen. Tutkimuksen perusteella valmennus antoi turhan optimistisen kuvan perhehoitajan työstä ja arjesta. Työssä oli kohdattu myös yllättäviä tilanteita ja haasteita, joihin ei pystytty varautumaan valmennuksen perusteella.</p> <p>Tutkimus osoitti, että perhehoitajat halusivat kokemuskouluttajan valmennukseen toisen kouluttajan pariin ja lisätä sekä kehittää vertaistukitoimintaa. Valmennuksen sisältöön haluttiin lisätä tutustumiskäyntejä tai harjoittelumahdollisuus ja toimintaohjeita erilaisien tilanteiden varalle kehitettäisiin paremmaksi.</p>		
Avainsanat (asiasanat)		
Ikäihminen, perhehoito, perhehoitaja, ikäihmisten perhehoitaja, perhehoitajan valmennus		
Muut tiedot		

Description

Author(s) Tajakka, Riikka	Type of publication Bachelor's thesis	Date May 2017 Language of publication: Finnish
	Number of pages 48	Permission for web publica- tion: x
Title of publication "It should be realistically portrayed, but it should not scare anyone" Foster caregivers' perceptions of the required training and of developing the training.		
Degree programme Degree Programme in Social Services		
Supervisor(s) Vainiomäki, Vesa; Kurunsaari, Merja		
Assigned by Korpela Merja, The City of Jyväskylä		
Abstract Foster care as a form of care for the elderly has increased considerably during the past ten years even though local awareness of foster care for the elderly varies to quite a great extent. A person aiming to become a foster caregiver must participate in a training in advance. The objective of the study was to examine foster caregivers' perceptions of their training and of how it could be developed. The intention was to produce information about foster caregiver's training and about how well the training prepares and relates to the work of a foster caregiver. The purpose of the study was to enhance the development of the training so that it would meet the requirements of foster caregivers' work more accurately. The study was conducted by using qualitative research methods. The data consisted of four interviews with foster caregivers of the elderly. The interviews took place in March 2017. The results revealed that the training was considered versatile and mainly adequate regarding the work of a foster caregiver. The respondents highlighted the versatility of the training and the practices and methods used in it. They also thought that the training prepared them well for the work and that it was useful for everyone irrespective of educational backgrounds. Presumably, the education of a health care professional is useful in a foster caregiver's work, but even without previous education, the training can be sufficient for starting work as a foster caregiver. Based on the study, it seems that the training produces an excessively optimistic picture of a foster caregiver's work and workday because the respondents had also faced circumstances and challenges that could not be anticipated based on the training. The study suggested that the interviewees wanted their training to include an instructor with experience of a foster caregiver's work as well as increase the element of peer support and its development. The training was thought to benefit from additional visits or even a training period at a foster caregiver's home as well as from improved guidelines for different situations.		
Keywords/tags (subjects) Family care, family care for the elderly, elderly people, foster care for the elderly, foster caregivers		
Miscellaneous		

Sisällysluettelo

1	Johdanto	3
2	Perhehoito	5
	2.1 Ikäihmisten perhehoito	5
	2.1.1 Kenelle ja millaista perhehoitoa?	7
	2.1.2 Perhehoidon järjestäminen	8
	2.1.3 Perhehoidon olosuhteet	8
	2.1.4 Perhehoidon toteuttaminen	9
	2.2 Aikaisemmat tutkimukset	10
3	Ammattina ikäihmisten perhehoitaja	12
	3.1 Perhehoitajan pätevyys	12
	3.2 Perhehoitajan elanto, sosiaaliturva ja toimeksiantosopimus	13
	3.3 Ammatin olemus	14
4	Ikäihmisten perhehoitajan valmennus	15
	4.1 Yleistä valmennuksesta	15
	4.2 Valmennuksen tapaamiset ja niiden aiheet	18
	4.3 Kouluttajan materiaali	21
5	Tutkimuksen toteuttaminen	22
	5.1 Tutkimuksen tavoite ja tutkimuskysymykset	22
	5.2 Tutkimusmenetelmä	23
	5.3 Aineiston keruu	24
	5.4 Aineiston analyysi	24
6	Tulokset	25
	6.1 Valmennuksen kesto ja sisältö	26
	6.2 Valmennuksen ja työn välinen suhde	29
	6.3 Valmennuksen kehittäminen	32
7	Johtopäätökset	34
8	Pohdintaa	36

8.1	Tutkimustuloksista	36
8.2	Opinnäytetyön eettisyydestä	37
8.3	Tutkimuksen luotettavuudesta	38
8.3.1	Tulosten luotettavuudesta	40
8.4	Jatkotutkimusehdotuksia	41
Lähteet	.....	42
Liitteet	.....	45

1 Johdanto

Olen hakeutunut sosionomiopintoihin seniori- ja vanhustyön vuoksi. Pikkuhiljaa alkanut kiinnostus on voimistunut vuosien myötä, ja näin ollen hakeuduin vanhustyöhön liittyville seminaareille ja luennoille myös opintojen ulkopuolella, siellä sosionomin koulutukseen sisältyy vain yksi seniori- ja vanhustyön kurssi. Keväällä 2016 Talentian asiantuntijapäivillä osallistuin luennolle, jossa kerrottiin ikäihmisten perhehoidosta. Kiinnostuin välittömästi aiheesta ja kun opinnäytetyö tuli ajankohtaiseksi, otin yhteyttä Perhehoitoliittoon, josta minut ohjattiin Jyväskylän kaupungin perhehoidon koordinaattorin luo. Ideoita syntyi opinnäytetyön aiheesta, ja melko pian aihe vakiintui ikäihmisten perhehoitajien ennakkovalmennukseen.

Sosiaali- ja terveysministeriö linjaa, että ”mahdollisimman terveen ja toimintakykyisen ikääntymisen turvaaminen on tärkeimpiä varautumistoimia ikääntyvässä Suomessa. Hyvän vanhuuden turvaaminen edellyttää rakenteiden muuttamista, sillä nykyisillä rakenteilla ja palveluilla ei voida vastata tulevaisuuden tarpeisiin. Palvelujen rakennemuutoksen onnistuminen edellyttää niin palvelujen sisällöllistä remonttia kuin iäkkäiden parissa toimivien osaamisenkin kehittämistä.” (Tavoitteena yhdenvertaiset, hyvin koordinoitut ja kustannusten kasvua hillitsevät palvelut n.d.)

Uusia hoito- ja hoivamuotoja ja erilaisia palvelumalleja kehitetään yhteiskunnallisen linjauksen mukaisesti jatkuvasti, jotta ikääntyvien toimintakykyä pystyttäisiin tukemaan entistä paremmin. Tällä hetkellä ikäihmisten ja omais- ja perhehoitajien palvelujen kehittäminen on yksi hallituksen kärkihankkeista, johon on osoitettu 30 miljoonaa euroa aikavälille 2016-2018. Sosiaali- ja terveysministeriön alaisuudessa tapahtuvan hanketyön yksi tavoite on perhehoidon vahvistaminen ja sen houkuttelevuuden lisääminen. Hankkeen myötä iäkkäiden perhehoidon toivotaan lisääntyvän ja samalla tämän palvelumuodon vakiintuvan osaksi palvelujen rakennetta. Tällä puolestaan olisi suora vähentävä vaikutus ikäihmisten tehostetun palveluasumisen ja laitoshoidon tarpeeseen ja määrään, joka taas puolestaan on ollut yksi yhteiskunnallisista tavoitteista jo pidempään. Lisäksi perhehoitajien ja heidän hoidossaan olevien henkilöiden hyvinvointia ja yhdenvertaisuutta halutaan kohentaa. (Voutilainen, Noro, Karppanen & Raassina 2016, 2-9.)

Jotta perhehoitoa iäkkäiden hoitomuotona saataisiin lisättyä ja sen rooli vakiinnutettua, on oleellista kiinnittää huomiota tunnettavuuden lisäämiseen ja tiedottamiseen. Ennen näitä toimenpiteitä tärkeää on panostaa perhehoitajien tukemiseen ja heidän kokemusten kuulemiseen toiminnan kehittämiseksi. Ikäihmisten perhehoitoon liittyvää tutkimusta on toistaiseksi tehty harmillisen vähän.

Tutkimukseni tavoite on selvittää ikäihmisten perhehoitajien käsityksiä valmennuksesta ja valmennuksen kehittämisestä. Tutkimuksella pyrin tuottamaan tietoa ikäihmisten perhehoitajien valmennuksesta ja sen valmistavuudesta ja vastaavuudesta perhehoitajan työhön. Laki velvoittaa perhehoitajaksi aikovan henkilön suorittamaan ennakovalmennuksen tehtävään (L263/2015). Ikäihmisten perhehoitajan valmennus kestää noin kolme kuukautta, jonka aikana tuleva valmennukseen osallistuja pohtii valmiuksiaan perhehoitajan ammattiin ja saa keskustelujen sekä harjoitusten kautta tietoa työstä. (Kouluttajakansio 2012.)

Opinnäytetyöni tutkimuskysymykset ovat seuraavat: Miten perhehoitajat kuvaavat valmennuksen hyödyllisyyttä ja riittävyttä perhehoitajan työtä ajatellen, miten perhehoitajat kuvaavat valmennuksen ja työn välistä suhdetta ja miten perhehoitajat kehittäisivät valmennusta?

Haastattelen valmennuksen käyneitä perhehoitajia, sillä heidän käsityksensä perhehoitajien valmennuksesta ja perhehoitajan työstä ovat oleelliset tutkimuskysymyksiä ajatellen. Tutkimuksen tarkoitus on mahdollistaa perhehoitajien valmennuksen kehittäminen entistä paremmaksi ja saada valmennus vastaamaan tarkemmin perhehoitajien työn vaatimuksia. Lopulta perhehoitajuutta voidaan markkinoida paremmin ja perhehoidon houkuttelevuuteen saadaan näkökulmaa ja mahdollisesti uusia työkaluja.

2 Perhehoito

Perhehoitolaki (263/2015) ohjaa perhehoidon toteuttamista Suomessa. Laissa määritellään perhehoidon olevan ”hoidon tai muun osa- tai ympärivuorokautisen huolenpidon järjestämistä perhehoitajan yksityiskodissa tai hoidettavan kotona”. Perhehoitomalli ei ole uusi keksintö, perhehoitoa käytetään laajasti Suomessa ja muualla maailmassa eritoten osana lastensuojelun sijaishuoltoa. Lasten ja nuorten lisäksi perhehoitossa voidaan hoitaa kehitysvammaisia, mielenterveyskuntoutujia ja ikäihmisiä. Perhehoidon tarkoitus on tuottaa perusturvallisuutta kodinomaisessa elinympäristössä, jossa pääsee osallistumaan arkisiin askareisiin ja luomaan läheisiä, pysyviä ihmissuhteita. Perhehoito mahdollistaa näin ollen perheenjäsenyyden. Yhteiskunnan näkökulmasta perhehoidon etuna on sen edullisuus moniin muihin hoito- tai asumismuotoihin, kuten laitoshiin, nähden. (Ketola 2008, 20-22.)

Perhehoitoa toteutetaan yleensä perhehoitajan kodissa tai vaihtoehtoisesti hoidettavan kotona. Hoidettavia perhehoitajalla saa samanaikaisesti olla neljä, mukaan luetuna perhehoitajan kanssa samassa taloudessa asuvat alle kouluikäiset lapset ja muut erityistä huolenpitoa vaativat henkilöt. Lisäksi on olemassa ammatillisia perhekoteja, joissa hoidettavien määrä voi tietyin ehdoin olla hieman suurempi. (L 263/2015.)

Perhehoitajan työ perustuu toimeksiantosopimukseen kunnan kanssa ja työstä maksetaan hoitopalkkio. Näin ollen perhehoitaja ei ole työsuhhteessa kuntaan eikä toimi myöskään yrittäjänä.

2.1 Ikäihmisten perhehoito

Perhehoito ikäihmisten hoiva- ja hoitomuotona on ollut käytössä muutamia kymmeniä vuosia, aluksi muutamien kaupunkien yksittäisinä kokeiluina ja 2000-luvulla jo hieman enemmän (Nevalainen 2007, 12). Kuitenkin perhehoidossa olevien ikäihmistien määrä on edelleen verrattain pieni, vaikka määrä on noussut vajaan kymmenen vuoden aikana. Vuonna 2005 perhehoidossa oli 70 iäkästä henkilöä (Kuukkanen 2008, 92). Vuonna 2015 luku oli Tilasto- ja indikaattoripankki Sotkanet.fi mukaan 343. Tämä ei luultavasti ole aivan koko totuus, sillä tilastossa ei välttämättä näy ly-

hytaikaisessa perhehoidossa olleet. Perhehoidon kasvuun ovat luultavimmin vaikuttaneet useammat hankkeet aiheen tiimoilta, kuten Perhehoitoliitto ry:n Tunne perhehoito -hanke vuosina 2011-2014 ja 2015-2016.

Ikäihmisten perhehoitoa ohjaa perhehoitolaki, ikäihmisten palveluiden laatusuositukset ja tietyt perusarvot sekä lähtökohdat. Edellä mainittuja perusarvoja ovat ihmisarvon kunnioittaminen ja oikeus arvokkaaseen vanhuuteen ja hyvään kohteluun. Lähtökohtina perhehoidolle ovat itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen, yksilöllisten tarpeiden ja toiveiden huomioiminen ja niihin vastaaminen, vastuullisuus, osallisuuden tukeminen ja voimavaralähtöinen toiminta. (Ikäihmisten perhehoidon lähtökohdat ja vahvuudet n.d.)

Ikäihmisten perhehoidolla on useita etuja hoitomuotona. Perhehoito tarjoaa yksilöllistä huomiota perhehoidossa olevalle, mutta toisaalta mahdollistaa myös yhteisöllisyyden kokemukset yhdessä tekemisen kautta. Ihmissuhteet perhehoidossa ovat pysyviä ja koti elinympäristönä mahdollistaa osallistumisen arkeen ja arkisiin puuhiin perheenjäsenen tavoin. (Mitä perhehoito on n.d.) Arkisiin toimiin, kuten ruoanlaittoon, lakanoiden vetämiseen ja lattioiden lakaisemiseen osallistuminen kotiympäristössä on kuntouttavaa, sillä se ylläpitää toimintakykyä ja muistisairaille osallistuminen on yhtäältä mahdollista, sillä tekemisen muisti säilyy sairaudesta huolimatta melko pitkään. (Kuukkanen 2008, 94.)

Ikäihmisten perhehoito on Suomen ulkopuolella vieras palvelumuoto. Englannissa käytetään *family care* -termiä, mutta sillä ei tarkoiteta Suomen kaltaista perhehoitoa, vaan perheenjäsenen antamaa hoivaa vanhukselle oman perheen ja kodin sisällä, jolloin *family care* -tyyppinen hoiva on ennen kaikkea yksityisasia (Bradter 2012, 40-41). Yhdysvallat on ainoa maa, jossa hieman samankaltainen perhehoito, *adult family care* tai *adult foster care* on käytössä, tosin vain muutamissa osavaltioissa (Tammelin & Ilmarinen 2013, 262-263). Ikäihmisten perhehoitoa on joissakin osavaltioissa kehitetty 1970-luvulta lähtien ja tällä hetkellä se on käytössä muun muassa Oregonissa ja Marylandissa. Oregonissa perhehoito on Suomessa tapahtuvaa perhehoitoa lähellä: perhekodin omistava henkilö asuu itse perhekodissa, sääntely on vähäistä kodin omaisuuden takaamiseksi ja hoidossa voi olla yhdestä viiteen henkilöä kerrallaan. (Kane, Kane, Illston, Nyman & Finch 1991, 1113-1120)

Joissakin Yhdysvaltojen osavaltioissa, kuten Arizonassa ja Mainessa, käytetty perhehoito vastaisi mielestäni ehkä Suomen määritelmien mukaan ammatillista perhehoitokotia, nimittäin perhehoitokodit rekisteröityvät viralliseksi perhehoitoa tarjoavaksi tahoksi, jotka toimivat samaan tyyliin kuin palvelutalot. Kaikissa osavaltioissa ei perhehoitajalta kylläkään vaadita koulutusta tehtävään, mutta toisaalta tehtävät eivät välttämättä ole samanlaisia kuin Suomessa perhehoidossa, vaan perhehoito Yhdysvalloissa voi olla myös pelkkää arkisissa askareissa avustamista, kuten siivousta ja henkilön valvontaa. (Mollica, Booth, Gray & Sims-Kastelein 2008, 6, 9, 16.) Toisaalta kuten esimerkeistä käy ilmi, perhehoito Yhdysvalloissa voi tarkoittaa hyvin erilaisia asioita osavaltioiden kesken.

2.1.1 Kenelle ja millaista perhehoitoa?

Korkean iän aiheuttama hauraus voi aiheuttaa turvattomuuden tunnetta ikäihmiselle ja samalla alentaa toimintakykyä. Perhehoito sopii luonteeltaan juuri turvattomuutta ja yksinäisyyttä kokevalle ikäihmiselle, jolla on vaikeuksia selvitä kotona arjessa, kotiin annettavista palveluista huolimatta, mutta ei myöskään ole vielä palveluasumisen tai laitoshoidon tarpeessa. Perhehoito sopii myös alku- tai keskivaiheen muistisairautta sairastavalle, joka kuitenkin selviytyy yöt ilman säännöllistä apua. Jo pelkkä tieto avun saamisesta yölläkin tarvittaessa ja se, että ei ole yksin kotona, voi antaa levollisuutta ikäihmiselle. (Kuukkanen 2008, 92; Kenelle perhehoito sopii, n.d.) Tärkeää on myös muistaa, että perhehoitoon tulevan ikäihmisen avuntarpeeseen tulee riittää yhden ihmisen huolenpito ja apu. Näin ollen ikäihmisen fyysinen toimintakyky täytyy ottaa huomioon. (Nevalainen 2007, 52.)

Perhehoitoa annetaan lyhytaikaisena ja pitkäaikaisena. Lyhytaikainen perhehoito on tarkoitettu esimerkiksi sijaishoidoksi omaishoidossa oleville, kun omaishoitaja käyttää lakisääteisiä vapaapäiviä tai jos omaishoitaja joutuu esimerkiksi sairaalaan. Lyhytaikainen perhehoito sopii toisaalta myös ikäihmiselle, joka tarvitsee tukea kuntoutumiseen sairaalajakson jälkeen ennen paluuta omaan kotiin. (Kenelle perhehoito sopii n.d; Korpela 2017.) Lyhytaikainen perhehoito voi olla myös osavuorokautista perhehoitoa päivä- tai yöaikaan. Osavuorokautista perhehoitoa käytetään esimerkiksi tilanteessa, jossa ikäihmisellä on omaishoitaja, mutta tarvetta tai halukkuutta ympärivuorokautiselle perhehoidolle ei ole. Pitkäaikainen perhehoito on nimensä mukaan

tarkoitettu pysyväksi asumismuodoksi niin pitkään, kuin perhehoidon mukainen hoito ja huolenpito ovat riittävää ja tarpeenmukaista. (Kenelle perhehoito sopii n.d.)

2.1.2 Perhehoidon järjestäminen

Perhehoito on kunnan järjestämää asumispalvelua, jonka rooli ei kuitenkaan tois-
taiseksi ole yhtä selkeä kuin ikäihmisten palveluasuminen tai laitoshoido. Perhehoito
voidaan kuitenkin ajatella olevan välimuoto kotihoidon ja palveluasumisen tai laitos-
hoidon väliltä. (Omaishoito ja perhehoito 2017). Perhehoitoon hakeudutaan otta-
malla yhteyttä kuntaa, joka tekee ikäihmiselle palvelutarpeen arvioinnin. Arvioinnin
toteuttaa palveluohjaaja tai SAS- ryhmä yhdessä ikäihmisen ja hänen läheistensä
kanssa. Mikäli perhehoito vastaa ikäihmisen palvelutarvetta, ja sopii hänen tilantee-
seensa, päätös perhehoidosta tehdään. Prosessi jatkuu perhehoitopaikan valinnalla.
Valinnassa on äärimmäisen tärkeää painottaa ikäihmisen ja hänen läheistensä toi-
veita ja tarpeita, sillä yhteistyö ikäihmisten läheisten kanssa on tärkeää ja perhehoi-
dossa korostetaan sitä ja tuetaan sen toteutumista. Lopulta ikäihmiselle tehdään
hoito- ja palvelusuunnitelma ja hallinnolliset päätökset perhehoidosta, jonka jälkeen
perhekotiin muuttaja, hänen läheisensä ja perhehoitaja voivat tutustua toisiinsa.
(Perhehoitoon hakeutuminen n.d.) Kunta puolestaan tekee perhehoitajan kanssa toi-
meksiantosopimuksen ikäihmisen perhehoidosta.

Kunta perii perhehoidossa olevalta henkilöltä asiakasmaksulain mukaisen maksun
perhehoidosta. Jatkuvan perhehoidon maksu on yleensä ympärivuorokautisen asu-
misen maksu, joka on enintään 85% henkilön nettotuloista. Lyhytaikaisesta perhehoi-
dosta maksetaan sama asiakasmaksu kuin omaishoidon lakisääteisen vapaan aikai-
sesta hoidosta tai joissakin tapauksissa kunnan määrittelemän muun lyhytaikaishoi-
don maksun. (Perhehoitoon hakeutuminen n.d.)

2.1.3 Perhehoidon olosuhteet

Perhekodin olosuhteista säädetään perhehoitolain 5§. Lain (263/2015) mukaan per-
hekodin tulee olla kaikilta olosuhteiltaan, kuten terveydellisesti, rakenteeltaan, fyysii-
siltä tiloiltaan ja varustetasoltaan siellä annettavalle hoidolle sopiva. Kuukkanen
(2008, 95) muistuttaa myös kodin värien, kodikkuuden ja esteettisten seikkojen tär-

keydestä. Joillakin ikäihmisillä voi olla näköhavaintojen tekemiseen liittyviä vaikeuksia, jotka puolestaan vaikeuttavat esimerkiksi liikkumista tai ruoan havaitsemista lautasella. Kodin materiaaleissa ja pinnoissa on edellä mainituista syistä syytä ottaa huomioon erilaiset värit ja kuviot. Lisäksi ikäihmisellä täytyy olla oma huone perheko-
dissa, mikäli hän on pitkäaikaisessa perhehoidossa (Korpela 2017a).

Perhehuoltolaki määrää perhekodin sopivuuden arvioinnissa otettavan huomioon myös perhekodin ihmissuhteet, perhehoitajan mahdollisuuden vastata hoidettavan tarpeisiin ja sen, hyväksyykö muut perhekodin jäsenet perhehoitoon sijoitettavan henkilön. (L 263/2015.) Perhehoitaja voi olla yksinasuva tai parisuhteessa oleva henkilö (Miten perhehoitajaksi tullaan n.d).

Kunta, joka on sijoittanut ikäihmisen perhehoitoon, on velvollinen valvomaan perhehoidon toteutumista perhehoitolain mukaisesti ja hoidettavan tarvitsemalla tavalla (L 263/2015).

2.1.4 Perhehoidon toteuttaminen

Sosiaali- ja terveysministeriön laatusuositus muistuttaa, että iäkkäät ihmiset eivät ole vain palveluiden tarvitsijoita ja käyttäjiä, vaan osallistujia ja toimijoita, omien voimavarojensa mukaisesti. Heillä tulee olla mahdollisuus elää omanlaistaan elämää, sillä he asettavat omat tavoitteensa ja valikoivat sekä kiinnostuksen kohteensa, että toimintatapansa, kuten kaikki muutkin ihmiset. (Laatusuositus hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi 2013, 15.) Tämä vaatimus koskee myös perhehoitoa ja toteutuu luultavimmin perhehoidossa, jossa yksilölliseen hoitoon on aikaa ja mahdollisuuksia. Koti hoitoympäristönä mahdollistaa osallistumisen ja toimimisen arkipuuhiin muodossa oman jaksamisen ja kiinnostusten mukaan. Tärkeää on huomioida ikäihmisten tottumukset ja elämänhistoria perhehoidossa, jotta elämä perhehoidossa olisi mielekästä ja todella kodinomaista. (Kuukkanen 2008, 93-94.)

Tällä hetkellä perhehoidon asemaa halutaan vahvistaa edelleen ikäihmisten palvelumuotona muun muassa hallituksen kärkihankkeen voimalla. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (2017) muistuttaa, että perhehoidon määrän kasvuun tarvitaan tietoa ja tiedon aktiivista jakamista, jolloin perhehoidon tunnettavuus paranee. Tunnettavuus-

den parantamisen lisäksi perhehoitoon liittyviin ennakkoluuloihin tarvitaan puuttumista. (Omaishoito ja perhehoito 2017.) Ennakkoluulojen taustalla voi vaikuttaa vaikeat muistot 1900-luvun huutolaisajoista tai yksinkertaisesti perhehoidon tunnetavuuden, kehittämisen ja tiedottamisen riittämättömyys (Kuukkanen 2008, 92). Perhehoidossa olevien ikäihmisten ja heidän omaistensa antama myönteinen palaute voi auttaa hälventämään ennakkoluuloja tiedon jakamisen ohella (Omaishoito ja perhehoito 2017).

2.2 Aikaisemmat tutkimukset

Muun muassa Bradter (2012, 40-42) ja Tammelin & Ilmarinen (2013, 263) toteavat, että perhehoidosta löytyvää tietoa on olemassa vain vähän ja akateemisten tutkimusten määrä aiheesta on olematon, tutkijayhteisö ei ole vielä löytänyt ikäihmisten perhehoitoa aiheena. Joudun itsekin toteamaan nämä väitteet faktaksi tehtyäni useita laajamittaisia kirjallisuushakuja. Suomeksi perhehoidosta löytyy jonkin verran artikkeleita, opinnäytetöitä ja muutama pro gradu -työ, mutta esimerkiksi väitöstutkimuksia aiheesta ei ole olemassa. Kansainvälisellä tutkimuskentällä tilanne on vielä huonompi, sillä ikäihmisten perhehoito on käytännössä vieras käsite muualla kuin Suomessa, lukuun ottamatta Yhdysvaltoja (kts. luku 2.1), ja näin ollen akateemisia tutkimuksia aiheesta ei löydy.

Mollica ja muut (2008) ovat koonneet raportin viiden osavaltion kehittämistä perhehoidon palvelumuodon käytänteistä, sillä osavaltiotason päättäjät ovat enenevässä määrin kiinnostuneita kodinomaisten ja mahdollisimman epälaitosmaisten palveluympäristöjen käytöstä ja mahdollisuuksista, sillä myös palvelujen käyttäjät näyttävät kaipaavan tällaisia nykyistä enemmän. Raportista selvisi, että perhekodit (*adult family homes*) ovat merkittävä vaihtoehto ikäihmisille, jotka eivät enää pärjää yksin kotonaan. Perhekodeille on tärkeää tuntea asukkaansa hyvin ja pyrkiä perheenjäsenyyden tunteen tuottamiseen. Tarkasteltavien osavaltioiden perhekodit ovat aktiivisia osallistujia yhteisöissään ja näin ollen lähiyhteisön asukkaat ja toimijat tarkkailevat toimintaa yhtä lailla kuin myös viralliset tahot. Raportista nousi esiin myös lisäkoulutuksen ja konsulttien käytön tarkeys toiminnan laadun parantamiseksi. Tarkasteltujen osavaltioiden esimerkkien perusteella raportissa suositeltiin, että osavaltiot, jotka ovat kiinnostuneita perhehoidosta palvelumuotona, määrittelevät tarkan ohjelman

toimintatapoineen perhehoidolle ja ottavat yhteistyöhön mukaan muun muassa asiamiehiä ja sidosryhmän jäseniä määrittelemään hoidon laadun standardeja ja markkinointisuunnitelman perhehoidon levittämistä ja perhehoitajien rekrytointia varten.

Nevalaisen (2007) pro gradu -tutkimus lienee ensimmäisiä tutkimuksia perhehoitoon liittyen. Tutkimuksessa kartoitettiin perhehoitajien kokemuksia vanhusten perhehoidosta. Tutkimuksesta kävi ilmi, että perhehoitajan ammatti on sitova, mutta toisaalta työ mahdollistaa oman työrytmin määrittelemisen. Perhehoitajuutta luonnehdittiin elämäntapa-ammattiksi ja ammatillisesti palkitsevaksi, koska työn olemus mahdollistaa kiireettömän ja ikäihmisiä kuuntelevan hoito- ja hoivatyön. Onnistuneen perhehoidon edellytykseksi mainittiin moniammatillinen yhteistyö esimerkiksi kotisairaanhoidon kanssa. Tutkimuksesta nousi esiin myös perhehoitajan jaksamiseen liittyviä riskitekijöitä, jotka olivat perhehoitajan vapaiden toteutumattomuus, yöllisen levon häiriintyminen ja ulkopuolisuuden tunne kunnan vanhustyön piirissä.

Bradter (2012) on puolestaan selvittänyt pro gradu-tutkimuksessaan ikäihmisten kokemuksia ympärivuorokautisesta perhehoidosta. Tulosten mukaan ikäihmisten elämänhistorian huomioiminen perhehoidossa on vaihtelevaa: osa haastateltavista koki, että heidän elämänhistoriansa huomioidaan ja osa koki tämän tulleen sivuutetuksi. Perhehoito koettiin kodinomaiseksi, mutta perhehoitokodin perhettä ei rinnastettu eletyn elämän aikaisempiin perheisiin. Perheenjäsenyyttä koettiin kuitenkin perhehoidossa, mutta oma biologinen perhe koettiin oikeammaksi. Yhteiseen puuhasteluun ei tutkimuksen mukaan aina ole mahdollisuutta, osittain iän tuomien toimintakyvyn haasteiden vuoksi, mutta vaikka puuhastelun sijaan päivät täytyisivät omassa huoneessa köllöttelystä, perhehoitokodissa asuneet ikäihmiset eivät kokeneet yksinäisyyttä. Bradterin mukaan haastateltavien kokemukset muun muassa yhdessä puuhailun mahdollisuuksista ovat ristiriidassa Perhehoitoliitto ry:n julkaisemien dokumenttien kanssa.

Ikäihmisten perhehoidon kehittämistä on pyritty tukemaan myös ammattikorkeakoulun opinnäytetöiden kautta. Esimerkiksi Paasonen (2014) kehitti ylemmän ammattikorkeakoulun opinnäytetyössään Päijät-Hämeen kuntien ikäihmisten perhehoitoa laatimalla toimenpide-ehdotuksia, joilla ikäihmisten omaishoitajat saataisiin tietoisiksi perhehoidosta ja käyttämään perhehoitoa omaishoitajien lakisääteisten vapaapäivien sijaishuollossa.

Ikäihmisten perhehoidosta löytyy useita opinnäytetöitä omaishoitajuuteen liittyen, sillä lyhytaikaista perhehoitoa käytetään nykyään usein omaishoitajien vapaapäivien toteutumisessa. Jokitalo (2016) puolestaan tutki työssään omaishoitajien kokemuksia ikäihmisten lyhytaikaisesta perhehoidosta. Perhehoito koettiin pääsääntöisesti myönteiseksi ja halutuksi omaishoitajien vapaiden aikaiseksi palvelumuodoksi, mutta lyhytaikaishoitopaikkaa ei aina löydy perhehoidosta perhehoitajien työtilanteiden ja omien vapaapäivien takia. Lisäksi omaishoitajat ilmaisivat tuen ja koulutuksen tarpeen olevan olemassa sekä heille itselleen, että perhehoitajille erityisesti muistisairaanhoidon hoitoon liittyvistä seikoista.

3 Ammattina ikäihmisten perhehoitaja

Ikäihmisten perhehoitaja tekee työtään omassa yksityiskodissaan tai hoidettavan kotona, ja on vastuussa osa- tai ympärivuorokautisen hoidon tai huolenpidon antamisesta hoidettaville. Perhehoitaja ei ole kunnan työntekijä, vaan hän solmii toimeksiantosopimuksen kunnan kanssa, jota nykyään edeltää lain vaatima perhehoitajille suunnattu ennakkovalmennus ja valmentajien arviointi perhehoitajaksi haluavan valmiuksista ryhtyä perhehoitajaksi. (Korpela 2017.)

3.1 Perhehoitajan pätevyys

Perhehoitajalta ei vaadita automaattisesti sosiaali- tai terveysalan koulutusta. Soveltuvuus tehtävään ja mahdollisuus sekä halukkuus tarjota huolenpitoa ja perheenjäsenyyttä ikäihmiselle ovat tärkeämpiä kuin koulutus. Ennakkovalmennuksessa, joka perhehoitajaksi haluavan henkilön täytyy lain velvoittamana suorittaa, käydään läpi perhehoitajan työtä ja valmennukseen osallistuvan henkilön on tarkoitus itse arvioida valmiuksiaan perhehoitajan työhön. (Omaishoito ja perhehoito n.d.) Perhehoitajalta edellytettävät valmiudet Perhehoitoliitto ry:n määrittelemänä ovat

- ”Pitää huolta ikäihmisen hyvinvoinnista.
- Auttaa ja tukea ikäihmistä hänen omien voimavarojensa hyödyntämisessä ja toimintakyvyn ylläpitämisessä.

- Mahdollistaa ja tukea ikäihmisen ja hänen läheistensä yhteydenpitoa.
- Tehdä yhteistyötä ikäihmisen asioissa.
- Sitoutua perhehoitajan tehtävään.” (Miten perhehoitajaksi tullaan n.d.)

Lisäksi kouluttajat tekevät oman arvionsa jokaisesta valmennukseen osallistuvan henkilön valmiuksista tehtävään. Mikäli kouluttajat toteavat valmennuksen käyneen henkilön täyttävän perhehoitajan valmiudet, hän voi hakeutua perhehoitajaksi. Kunta tekee lopullisen hyväksynnän perhehoitajaksi. (Miten perhehoitajaksi tullaan n.d.)

3.2 Perhehoitajan elanto, sosiaaliturva ja toimeksiantosopimus

Perhehoitajalle maksetaan työstään hoitopalkkiota, joka määritellään toimeksiantosopimuksessa. Jokaisesta perhehoitoon sijoitetusta henkilöstä perhehoitajalle maksetaan perhehoitolain mukainen vähimmäismäärä, joka vuonna 2017 on 784,03 euroa kuukaudessa. (Maakunnallinen ikäihmisten, pitkäaikaissairaiden ja vammaisten perhehoidon toimintaohje 2017.) Summa voi olla suurempikin, sillä hoitopalkkioon vaikuttaa sijoitetun henkilön hoidettavuus ja sitovuus. Lisäksi perhehoitaja saa henkilön hoidosta ja ylläpidosta aiheutuvista kustannuksista kulukorvausta, joka on vähintään 411,52 euroa kuukaudessa, jollei toimeksiantosopimuksessa sovita toisin. (L263/2015.) Kulukorvaus korvaa elatuksesta aiheutuvat tavanomaiset, jatkuvaluonteiset menot, kuten ravinnon, asumisen, virkistys- ja harrastustoiminnan ja henkilökohtaiset tarpeet. Lisäksi uusi perhehoitaja saa käynnistämiskorvausta, joilla katetaan hoidon käynnistämisestä aiheutuvia kustannuksia, kuten ikäihmisten tarpeiden mukaisia asunnonmuutostöitä, hoito- ja harrastusvälineiden tai kalusteiden hankintaa. Käynnistämiskorvauksesta tulee sopia aina sijoittavan kunnan kanssa ennakkoon ennen muutostöitä tai hankintoja. (Kouluttajakansio 2012, 12-13.) Vuonna 2017 käynnistämiskorvauksen enimmäismäärä on 2922,52 euroa (Maakunnallinen ikäihmisten, pitkäaikaissairaiden ja vammaisten perhehoidon toimintaohje 2017).

Ikäihmisten lyhytaikaisen, osapäiväisen ja hoidettavan kotona tapahtuvan perhehoidon hoitopalkkio maksetaan yhtäjaksoisesti tapahtuneilta hoitopäiviltä. Hoitopalkkio on jaettu kolmeen palkkioluokkaan asiakkaan hoidettavuuden mukaan. Esimerkiksi Keski-Suomen maakunnan alueella lyhytaikaisen perhehoidon palkkiot vaihtelevat 53,50 euron ja 96,29 euron välillä ja osapäiväisen perhehoidon palkkiot 26,74 euron

ja 48,14 euron välillä hoitopäivää kohden. (Maakunnallinen ikäihmisten, pitkäaikais-sairaiden ja vammaisten perhehoidon toimintaohje 2017.)

Hoitopalkkio kerryttää perhehoitajalle eläkettä, mutta sen sijaan se ei kerrytä ansiosidonnaista päivärahaa, eli perhehoitaja ei voi liittyä työttömyyskassan jäseneksi. Toiminimellä toimiminen on perhehoitajalle mahdollista, ja tällöin perhehoitaja voi liittyä yrittäjien työttömyyskassaan, ”mikäli YEL-tuloa on vuodessa vähintään laissa määritelty määrä”. (Kouluttajakansio 2012, 14.)

Perhehoitaja on oikeutettu saamaan sairauspäivärahaa omavastuuajan jälkeen ja sairauspäivärahan perusteena on verotettavat tulot. Lisäksi jokainen perhehoitaja kuuluu tapaturmavakuutuksen piiriin, jonka sijoittava kunta hoitaa perhehoitajalle. Sen sijaan sijoittaja ei ole velvoitettu ottamaan vahingonkorvausvastuuvakuutusta, ja mikäli sellaista ei hankita, laajennetun kotivakuutuksen ottaminen perhehoitajalle on suositeltavaa. (Kouluttajakansio 2012, 17.)

Perhehoitaja on oikeutettu kahteen vapaapäivään sellaisina kuukausina, joina on toiminut perhehoitajana vähintään 14 vuorokautta (L263/2015). Kunta tai kuntayhtymä voi kuitenkin myöntää vapaita enemmän, ja Keski-Suomen maakunnan alueella vapaapäiviä myönnetään 3,5 vuorokautta (Korpela 2017). Vapaapäivien aikana kunnan tulee huolehtia tai avustaa perhehoidossa olevan henkilön hoidon järjestämisessä sopivalla tavalla. Vapaiden toteuttamisesta sovitaan kunnan ja perhehoitajan välisessä toimeksiantosopimuksessa. Muita toimeksiantosopimuksessa sovittavia asioita ovat muun muassa ikäihmisen hoidon kesto, perhehoidosta maksettavan palkkion määrä, perhehoitajalle annettava valmennus, työnohjaus ja koulutus sekä näiden toteutus, ja yhteistyö kunnan kanssa. Sopimukseen tulee vielä nimetä kunnalta vastuutyöntekijä, jonka tehtävä on järjestää ja antaa tarvittavaa tukea perhehoitajalle. (L 263/2015.)

3.3 Ammatin olemus

Nevalaisen (2006, 33-34) tutkimus osoittaa, että perhehoitajat kokevat perhehoitotyön aseman epäselväksi. Työ sijoittuu palkkatyön ja yrittäjyyden väliin ja koska työ perustuu toimeksiantosopimukseen, perhehoitaja rajautuu ulos ansiosidonnaisesta työttömyysturvasta. Epäselvän aseman koettiin tuottavan myös ulkopuolisuuden

tunnetta muiden ikäihmisten kanssa työskentelevien ihmisten joukossa. Toisaalta toimeksiantosopimuksen mukainen työ ei pidä sisällään esimerkiksi hallinnollisia tehtäviä, joita taas yritystoimintaan kuuluu. Tämä koettiin hyvänä puolena toimeksiantosopimukseen perustuvassa työssä, sillä se mahdollistaa ajankäytön keskittämisen olennaiseen, eli perhehoidossa oleviin ikäihmisiin.

Toisaalta tutkimuksen mukaan perhehoitajan ammatin ajatellaan olevan elämäntapa-ammatti: Työ on sitovaa, mutta työhön ja työrytmiin pystyy vaikuttamaan. Pal-kitsevaa ammatillisesti on perhehoitotyön mahdollistama kiireetön ja ikäihmisiä kuunteleva hoito- ja hoivatyö. Perhehoitajan työ vaatii monialaista osaamista ja lisäksi moniammatillista yhteistyötä, erityisesti kotisairaanhoidon kanssa. (Nevalainen 2006, 51.)

Perhehoitajan hyvinvointi ja jaksaminen ovat erittäin tärkeitä. Perhehoitajan työn luonteen vuoksi riski työssä uupumiseen on suuri, jos yöllinen lepo häiriintyy. Muita jaksamiseen liittyviä riskitekijöitä ovat vapaiden toteutumattomuus ja perhehoitajan ulkopuolelle jääminen kunnan vanhustyötä tekevien yhteisössä. (Nevalainen 2006, 48,51.) Perhehoitajaa voidaan tukea työnohjauksella, lisäkoulutuksella tai vertaistukea tarjoamalla. Tukea varten toimeksiantosopimuksessa on mainittu kunnan vastuutyöntekijä, jonka tehtävä on auttaa perhehoitajaa. Päätoiminen perhehoitaja on oikeutettu hyvinvointi- ja terveystarkastuksiin. (Omaishoito ja perhehoito 2017.)

4 Ikäihmisten perhehoitajien valmennus

4.1 Yleistä valmennuksesta

Vuonna 2015 voimaan tullut perhehoitolaki velvoittaa perhehoitajaksi aikovan henkilön osallistumaan ennakkovalmennukseen. Jossain tilanteissa ennakkovalmennus voidaan suorittaa vuoden sisällä työn alkamisesta. (L263/2015.) Vaikka kunta on vastuussa valmennusten järjestämisestä, valmennuksen menetelmä ja materiaali, jota

valmennuksissa eniten käytetään, on Perhehoitoliitto ry:n laatima. Perhehoitajiksi aikoville lastensuojelun puolella on ollut käytössä Pride-valmennus, jota aluksi käytettiin ikäihmisten perhehoitajien valmennuksiin, mukauttaen sen sisältö vastaamaan ikäihmisten perhehoidossa edellytetyjä valmiuksia. Nykyinen, juuri ikäihmisten perhehoitajille kohdennettu valmennus on ollut käytössä vuodesta 2011 lähtien. Se on kehitetty Pride -valmennusta hyödyntäen. (Korpela 2017.)

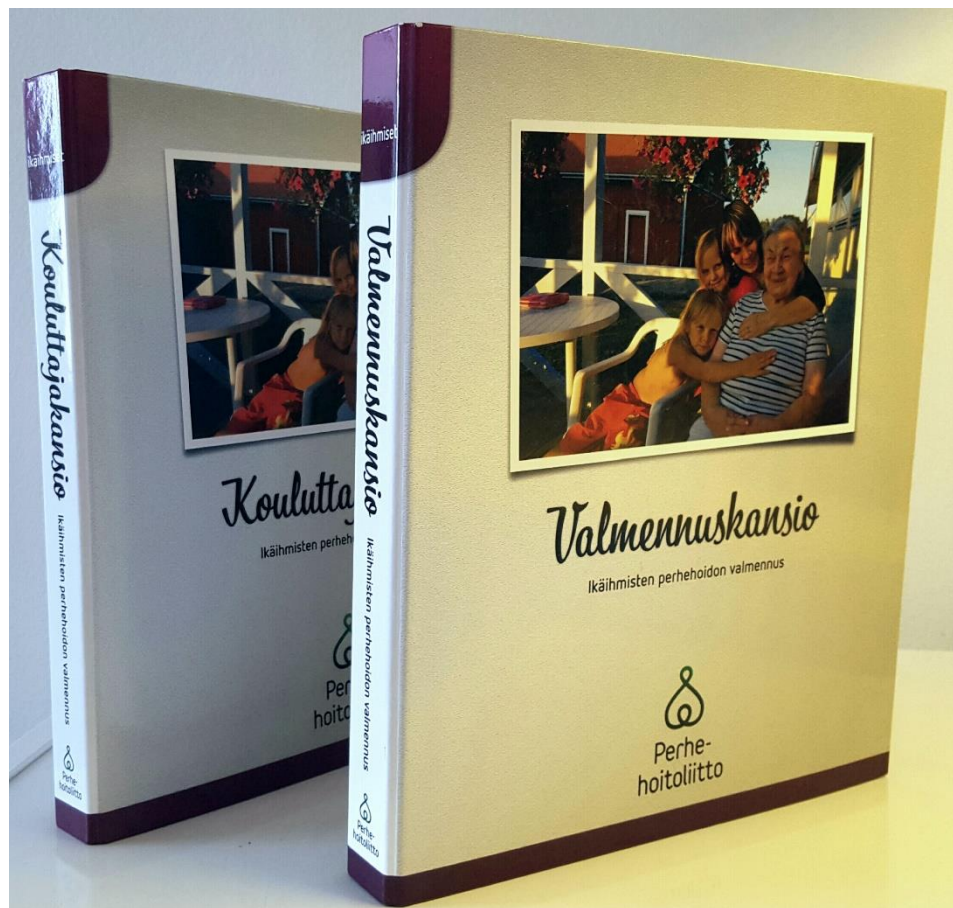
Ennakkovalmennus on yleensä noin kolme kuukautta kestävä prosessi, joka sisältää seitsemän kolmen tunnin mittaista ryhmätapaamista. Tapaamisten lisäksi prosessin aikana tehdään kotitehtäviä ja arvioidaan omia valmiuksia, halua ja mahdollisuuksia ikäihmisten perhehoitajaksi ryhtymiseen. Valmennus pohjautuu perhehoitajalta edellytettäviin valmiuksiin (kts. luku 3.1.), joita käsitellään prosessin aikana. Kaikki valmennukseen liittyvät tapaamiset ovat osa arviointiprosessia sekä osallistujalle itselleen, että kouluttajalle. Valmiudet ja arviointi käsitellään valmennuksen lopussa kouluttajan ja osallistujan kesken. (Korpela 2017.)

Yleisimmin valmennuksessa käytettävä materiaali on Perhehoitoliitto ry:n kehittämä, vaikka jokainen kunta saa vapaasti valita valmennuksessa käytettävät menetelmät ja materiaalit (Leinonen 2017). Jokainen valmennus on hieman erilainen, tapaamisten keskustelut nousevat osallistujista ja heidän kysymyksistään ja toiveistaan. Vaikka koulutuksessa käytettävä materiaali on kaikille sama, jokainen ryhmä on hieman erilainen ja aiheita saatetaan painottaa ajallisesti eri tavoilla ryhmän tarpeiden ja pohdintojen mukaan. Jokainen aihe myös kytkeytyy jokaisen osallistujan omaan elämään ja elämäkokemuksiin jollain tavalla, joten mitkään kaksi valmennusta eivät voi olla aivan samanlaisia. Valmennuksessa korostuu vuorovaikutuksellisuus ja elämyksellisyys: Jokaisella kerralla on erilaisia harjoituksia erilaisia työmenetelmiä, tehtäviä sekä keskusteluja hyödyntäen asiantiedon ja diaesityksen lisäksi. (Korpela 2017.)

Valmennus ei sido perhehoitajan tehtävään, vaan valmennuksen on tarkoitus antaa tietoa ja mahdollisuutta perehtyä perhehoitajan työhön, jotta työstä kiinnostunut voi arvioida omia valmiuksiaan tehtävään ja tehdä lopulta tietoisien päätöksen asiasta. Myös valmennuksen kouluttaja voi todeta, että perhehoitajaksi haluavalla ei ole valmiuksia ryhtyä perhehoitajaksi. (Korpela 2017; Miten perhehoitajaksi tullaan? n.d.)

Ikäihmisten perhehoitajien valmennuksia ohjaa kouluttaja, joka on käynyt Perhehoitoliitto ry:n ikäihmisten perhehoidon kouluttajakoulutuksen. Jokaisessa valmennuksessa on yleensä kaksi kouluttajaa ja joillain tapaamisilla on pyrkimys saada paikalle myös kokemuskouluttaja, eli henkilö, joka toimii perhehoitajana itse. (Korpela 2017.)

Perhehoitoliitto ry:n tuottamat materiaalit ikäihmisten perhehoitajien valmennukseen (kuva 1) ovat laajasti käytössä kunnilla (Leinonen 2017). Materiaalit eivät ole julkisesti saatavilla.

Kuva 1. Valmennusmateriaalit.

Jokainen valmennukseen osallistuja saa omakseen valmennuskansion materiaaleineen. Valmennuksen kouluttajalle on oma materiaalikansio, jossa on sama aihe sisältö kuin osallistujien kansioissa, mutta lisäksi kouluttajan kansio sisältää jokaiselle tapaamiselle räätälöidyn yksityiskohtaisen ohjeistuksen tapaamiskerran teeman käsittelyyn.

Minulla on ollut mahdollisuus tutustua Perhehoitoliitto ry:n kouluttajan ja valmennukseen osallistujan materiaaliin. Kerron seuraavissa luvuissa valmennuksen tapaamisista ja materiaaleista tarkemmin.

4.2 Valmennuksen tapaamiset ja niiden aiheet

Valmennus on jaettu seitsemään teemaan tapaamisien lukumäärän mukaan. Jokaiselle tapaamiselle on omat oppimistavoitteensa ja lisäksi tapaamisten välissä on kotitehtäviä. Yhtä teemaa tai aihekokonaisuutta käsitellään aina yhdellä kerralla tarkemmin. Tapaamiset aloitetaan aina tapaamisen oppimistavoitteiden ja tapaamiseen teemaan liittyvien perhehoitajan valmiuksien (kts. 3.1.) esittelyllä. Tapaamiseen liittyvä materiaali jaetaan vasta tapaamisen lopussa, sillä siihen on tarkoitus tutustua itsenäisesti. Jokaisen tapaamisen materiaaleissa on myös kotitehtävä, joka tulee palauttaa kouluttajalle seuraavalla kerralla. (Kouluttajakansio 2012.)

Seuraavaksi käyn läpi kaikkien tapaamisten aiheet pääpiirteittäin ja mainitsen yhden esimerkin tapaamisen aikana toteutettavista harjoituksista tai tehtävistä.

Tietoa perhehoidosta

Ensimmäisellä tapaamisella käsitellään ennakovalmennuksen tarkoitusta ja ikäihmisten perhehoitajilta edellytetyjä valmiuksia. Lisäksi ensimmäisellä kerralla tutustutaan tarkemmin perhehoitoon, työn ominaisuuksiin ja vahvuuksiin, kokemuksiin perhehoidosta, vanhuuden ja eettisyyden ulottuvuuksiin sekä ikäihmisten hoidon ja hoidon kansalliseen tilanteeseen. (Valmennuskansio 2012.)

Valmennukseen osallistujat jaetaan pienryhmiin. Kullekin pienryhmälle annetaan yksi perhehoitajalta edellytetty valmius ja ryhmäläiset miettivät sen sisältöä ja sen näkemistä ikäihmisen arjessa. Lopuksi jokainen ryhmä jakaa pohdintansa muille ja esille nousseet asiat kerätään fläppitaululle. Lopuksi valmiudet käydään vielä kouluttajan kanssa läpi. (Kouluttajakansio 2012.)

Turvallisuutta pysyvyydestä ja jatkuvuudesta

Toisella tapaamisella pohditaan pysyvyyttä, jatkuvuutta ja näiden merkitystä ikäihmiselle perhehoidossa, sekä käydään läpi menetelmiä niiden tukemiseen. Perhekodin

hyväksymisen kriteereitä ja lyhytaikaista perhehoitoa käsitellään myös tässä yhteydessä. Samalla tapaamisella paneudutaan yhteistyön ja yhteistyökumppaneiden merkitykseen ikäihmisten elämässä sekä vanhuuteen elämänvaiheena. (Valmennuskansio 2012.)

Tapaamisella voidaan tehdä Elämän leipä -harjoitus, jonka myötä tarkoitus on ymmärtää pysyvyyden ja jatkuvuuden toteutumisen ehto, ikäihmisen tunteminen. Harjoituksessa osallistujat jaetaan pienryhmiin ja jokaiselle ryhmäläiselle tulee rooli. Roolit ovat perhehoitaja, iäkäs perhehoidossa oleva henkilö ja iäkkään henkilön läheinen. Rooleissa henkilöt haastattelevat toisiaan ja keräävät tietoa keskustelemalla toistensa kanssa ”Elämän leivän” osa-alueista, eli tärkeistä ihmisistä, toiveista, voimaa antaneista elämäkokemuksista ja nykyhetken voimaa ja iloa antavista asioista. Lopuksi harjoitus puretaan kouluttajan johdolla, kuunnellen osallistujien kokemuksia omista rooleistaan ja niiden herättämistä ajatuksista. (Kouluttajakansio 2012.)

Vanhuus ei tule yksin -kivistä ja kolottaa

Kolmannen kerran teemat ovat ikääntymiseen liittyvät sairaudet ja ihmisten tarpeet läpi elämän, perhehoidon näkökulmasta (Valmennuskansio 2012).

Osallistujat jaetaan pienryhmiin, joissa pohditaan mahdollisia arjessa eteen tulevia haastavia tilanteita. Jokaisen ryhmän pohdinnat kootaan fläppitaulun paperille. Ratkaisuja tilanteisiin haetaan Learning Cafe -menetelmän avulla: Jokaisen ryhmän paperi pohdintoineen on omalla pöydällään. Pienryhmät asettuvat pöytiin ja miettivät ratkaisuja haasteisiin. Sovitun ajan kuluttua ryhmät vaihtavat pöytiä ja täydentävät edellisen ryhmän vastauksia. Jokainen ryhmä kiertää kaikki pöydät ja lopuksi vastaukset käydään läpi pöytäkunta kerrallaan. (Kouluttajakansio 2012.)

Ikäihmisen hyvä arki

Neljännellä tapaamisella pureudutaan laajasti toimintakykyyn ja sen tukemiseen: Toimintakyvyn kulmakiviin ruokaan ja liikuntaan, uneen, kivun hoitoon, apuvälineisiin ja lääkahoitoon. Lisäksi tapaamisella mietitään myös vanhenemiseen liittyviä ”erityiskykyä”, kuten seksuaalisuutta ja ikääntymistä, sekä kuoleman läheisyyttä. (Valmennuskansio 2012.)

Tapaamisen alussa tutkaillaan valmennukseen osallistumisen tähänastisia tunnelmia ja niiden suhdetta tulevaan postikorttien tai pikkuesineiden avulla. Postikortit tai esineet ovat laitettu esille tilaan, ja jokainen osallistuja valitsee sieltä sellaisen, joka kuvaa tai ilmentää hänen tunnettaan tällä hetkellä ja tunnetta tulevaisuuden suhteen. Lopuksi osallistujat kertovat valittujen kuvien tai esineiden avulla tuntemuksistaan. (Kouluttajakansio 2012.)

Ikäihminen ja perheet muutoksessa

Viides tapaaminen käytetään seuraavien teemojen parissa: luopuminen, menetykset, surutyö ja ikäihmisten suhteet läheisiin. Käsittelyssä on myös ikäihmisen tuloprosessi perhehoitoon ja perhehoitajan perheen muutos ja sen vaikutukset. (Valmennuskansio 2012.)

Tapaamisella voidaan toteuttaa ikäihminen, jonka perhehoitajaksi haluaisin/en haluaisi ryhtyä -harjoitus. Harjoituksen avulla osallistujat saavat ymmärrystä siitä, kuinka erilaisia perhehoitoa tarvitsevat ikäihmiset ovat. Harjoitus todentaa myös sen, että ikäihmisillä on elämänhistoriansa ja omat tapansa sekä tottumuksensa, jotka tulevat perhehoitoperheeseen ikäihmisen mukana. Harjoituksessa kouluttaja lukee ääneen kuvitteellisten ikäihmisten kuvauksia. Osallistujien nostavat kätensä aina kun kokevat, että voisivat ryhtyä kuvauksen mukaisen henkilön perhehoitajaksi. Seuraavaksi samat kuvaukset näytetään fläppitaululta, ja jokainen osallistuja valitsee sieltä ikäihmisen, jonka perhehoitajaksi mieluiten ryhtyisi ja toisen, jonka perhehoitajaksi hän haluaisi vähiten. Osallistujat perustelevat vastauksensa ja niistä keskustellaan. (Kouluttajakansio 2012.)

Kokemuksia perhehoidosta

Kuudennella tapaamiselle käydään tutustumassa perhekotiin tai toteutetaan paneeli. Tutustumiskäynnillä tarkoitus on nähdä perhekodin arkea, tavata kokenutta perhehoitajaa, kuulla kokemuksia ja keskustella perhehoidosta. Paneeli toteutetaan puolestaan niin, että valmennukseen osallistujilla on mahdollisuus tuoda tapaamiseen perheenjäseniä, sukulaisia ja ystäviä kuulemaan ja keskustelemaan perhehoidosta. Paneeliin osallistuu myös esimerkiksi kokeneita perhehoitajia, perhehoidosta vastaavia työntekijöitä, perhehoidossa olevien ikäihmisten omaisia ja ikäihmisten edustajia, kuten vanhusneuvoston edustaja. (Valmennuskansio 2012.)

Perhehoitajan asema

Viimeisellä tapaamisella käsitellään perhehoidon tukea, sosiaaliturvaa, vakuutuksia ja toimeksiantosopimusta. Näiden lisäksi keskustellaan ikäihmisen perhekotiin sijoittajan ja perhehoitajan yhteistyöstä. (Kouluttajakansio 2012.)

Viimeisellä kerralla voidaan harjoitella toimeksiantosopimusneuvottelutilannetta. Harjoitus toteutetaan roolien, kuten työntekijä, perhehoitaja, ikäihmisten perhehoitaja, vastaava työntekijä ja tarkkailija, avulla. Jokainen rooli miettii asioita, joita ottaa neuvottelussa esille tai mihin kiinnittää huomiota harjoituksen kuluessa. Harjoitus puretaan kuuntelemalla osallistujien kokemuksia harjoituksesta ja toimeksiantosopimuksen tekemisestä. Lopuksi neuvottelutilanteesta ja siinä muistettavista asioista keskustellaan vielä ryhmässä. (Mt.)

Viimeisellä tapaamisella valmennuksesta tehdään lyhyt yhteenveto ja käsitellään täydentäviä kysymyksiä, mikäli sellaisia ilmenee. Osallistujat myös refleктоivat itselleen asettamiansa tavoitteita ja niiden täyttymistä valmennuksen aikana, ja arvioivat valmennuksen arviointilomakkeella. Osallistujat saavat todistuksen valmennuksesta ja valmennus päätetään vapaamuotoisesti, esimerkiksi purkaen tunteja valmennuksen päättymiseen liittyen. Valmennus päättyy jokaisen osallistujan kohdalla yhteiseen loppuarviointiin kouluttajien kanssa. Loppuarvioinnin aikana käydään läpi myös loppuraportti, jossa arvioidaan valmennuksessa olevan henkilön valmiudet perhehoitajuuteen. (Mt.)

4.3 Kouluttajan materiaali

Kouluttajamateriaali (Kouluttajakansio 2012) pitää sisällään samat aiheet ja saman aiheiden jaottelun kuin valmennettavien materiaali. Kansioista löytyy valmiit diat aiheiden käsittelyä varten, tehtäviä ja harjoituksia lisämateriaaleineen sekä kaikki tarvittavat lomakkeet, kuten perhehoitajaksi hakevan perustietolomakkeen ja palautelomakkeen.

Jokainen tapaaminen on kirjoitettu auki, kaikkeen tapaamisen aikana löytyy ohjeistus. Jokaiseen tapaamiseen liittyvän materiaalin alussa on lista kouluttajan tarvitsemista asioista kyseiselle tapaamiselle. Tapaamisen aloitus, aiheiden käsittely ja tapaa-

misen lopetus on ohjeistettu tai jopa käsikirjoitettu yksityiskohtaisesti. Ohjeet sisältävät myös tarkkoja yksittäisiä muistutuksia, mitä kouluttajan on tärkeä muistaa tuoda ilmi osallistujille missäkin kohdassa tapaamista. Lisäksi materiaaleissa on mukana ohjeistukset ja tarvittavat lisämateriaalit kaikkiin tehtäviin ja harjoituksiin. (Mt.)

Kouluttaja seuraa ohjeiden mukaista tapaamisen käsikirjoitusta ja valikoi sopivimmat harjoitukset ja tehtävät tapaamiselle. Kaikkia tapaamiskerralle esitettyjä harjoituksia tuskin on aikaa käydä läpi. Diaesityksen ja aiheen tietoperustan opiskelun tueksi kouluttajan materiaaleissa on tärkeitä mainitsemisen arvoisia asioista käsiteltävistä aiheista. (Mt.)

5 Tutkimuksen toteuttaminen

5.1 Tutkimuksen tavoite ja tutkimuskysymykset

Tutkimuksen tavoite on selvittää ikäihmisten perhehoitajien käsityksiä valmennuksesta ja valmennuksen kehittämisestä. Tutkimuksella pyrin tuottamaan tietoa ikäihmisten perhehoitajien valmennuksesta ja sen valmistavuudesta ja vastaavuudesta perhehoitajan työhön.

Tutkimuksen tarkoitus on mahdollistaa perhehoitajien valmennuksen kehittäminen entistä paremmaksi ja saada valmennus vastaamaan tarkemmin perhehoitajien työn vaatimuksia. Lopulta perhehoitajuutta voidaan markkinoida paremmin ja perhehoidon houkuttelevuuteen saadaan näkökulmaa ja mahdollisesti uusia työkaluja.

Tavoitteiden pohjalta muodostin tutkimuskysymykset:

- Minkälaisia käsityksiä perhehoitajilla on valmennuksen hyödyllisyydestä ja riittävydestä työn kannalta?
- Miten perhehoitajat kuvaavat käsityksiään valmennuksen ja työn välisestä suhteesta?
- Minkälaisia käsityksiä perhehoitajilla on valmennuksen kehittämistarpeista?

5.2 Tutkimusmenetelmä

Tutkimukseni on laadullinen ja teoriasidonnainen. Laadullisen tutkimuksen tarkoitus on pyrkiä ymmärtää kokemuksia ja käsityksiä ilmiöistä, ja lopulta tehdä näistä tulkin-toja ja tuottaa kuvauksia ilmiöstä (Vilka 2015, 120). Tutkimuksellani pyrin tuotta-maan tietoa perhehoitajien valmennuksen hyödyllisyydestä, riittävydestä ja tar-peenmukaisuudesta perhehoitajien omakohtaisten kokemusten kautta. Perhehoita-jina toimivien kokemusten ja käsitysten perusteella valmennusta on hyvä kehittää edelleen.

Pohdin aluksi tutkimuksen toteuttamista kyselylomakkeen avulla. Kyselylomakkeiden haaste piilee kuitenkin niiden palautumisessa tutkijalle ja toisaalta kyselylomakkeen vastauksia ei saa esimerkiksi tarkennettua enää palauttamisen jälkeen. Haastatteluai-neiston rajauksen perusteella mahdollisia haastateltavia on kuitenkin maksimissaan 10, joten päätin hylätä kyselylomakkeen ja valitsin aineistonkeruutavaksi haastatte-lun.

Haastattelulla on menetelmänä useita etuja, kuten joustavuus. Haastattelun aikana haastattelija voi tarpeen tullen toistaa kysymyksiä, tarkentaa kysymystä ja korjata mahdollisia väärinkäsityksiä. Lisäksi haastattelu voi olla keskustelun kaltainen, jolloin myös kysymysten tai teemojen järjestys voi vaihdella haasteltavan vastausten ja tie-tojen mukaan. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 73.) Haastattelu sopii joustavuuden takia tut-kimukseeni parhaiten, sillä perhehoitajien käsityksiä valmennuksesta ei ole selvitetty aikaisemmin. Haastattelu mahdollistaa yllättävien asioiden ja näkökulmien julkitulon paremmin kuin esimerkiksi kyselylomake ja näin ollen mahdollistaa syvällisemmän tiedon saannin.

Puolistrukturoitu haastattelu sopii mielestäni tähän aiheeseen ja otantaan parhaiten. Puolistrukturoidussa haastattelussa kysymykset ovat ennalta mietitty ja kysymykset ovat kaikille haastateltaville samat. Vastausvaihtoehtoja ei kuitenkaan anneta. (Es-kola & Suoranta 2005, 87.) Haastattelukysymykset muodostuivat teorian, eli pääasial-lisesti valmennus- ja kouluttajamateriaalin, pohjalta.

5.3 Aineiston keruu

Tutkimukseni kohderyhmä on ikäihmisten perhehoitajat. Koska tutkimuksessani selvitän perhehoitajien käsityksiä valmennuksesta ja valmennuksen ja työn välisestä suhteesta, on perusteltua rajata tutkimuksesta ulos sellaiset perhehoitajat, jotka eivät ole käyneet kyseistä valmennusta ja toisaalta ne, jotka ovat käyneet koulutuksen, mutta eivät toimi vielä perhehoitajina.

Opinnäytetyöni toimeksiantajan yhteyshenkilö oli yhteydessä tutkimuksen kohderyhmään kuuluviin henkilöihin sähköpostitse. Tutkimuksesta kiinnostuneet perhehoitajat ilmoittautuivat yhteyshenkilölle, joka ilmoitti minulle tutkimukseen osallistuvien yhteystiedot.

Haastatteluun osallistui neljä perhehoitajaa, joista jokainen heistä toimii tällä hetkellä perhehoitajana. Koska perhehoitajien lukumäärä on varsin pieni ja haastattelu paikkakunnilla ei välttämättä ole muita perhehoitajia, en erittele perhehoitajien asuinkuntia anonymiteetin takaamiseksi.

Toteutin haastattelut perhehoitajien kodeissa maaliskuussa 2017. Haastattelut nauhoitettiin litterointia varten.

5.4 Aineiston analyysi

Haastatteluja oli neljä ja ne kestivät 40-75 minuuttia. Litteroitua tekstiä syntyi 54 sivua. Analyysi alkoi oikeastaan jo haastattelujen jälkeen, aloin mielessäni yhdistellä samankaltaisuuksia ja eroja haastattelujen kesken, ja ideoita pulpahteli mieleen. Patton (2002, 384) vahvistaa, että usein analyysi alkaa heti haastattelujen jälkeen, jolloin olisi hyvä tehdä mieleen nousevista ideoista ja tulkinnoista muistiinpanoja tarkempaa analyysivaihetta varten. Haastattelujen jälkeen on myös tärkeää arvioida haastatteluja ja niiden laatua sekä riittävyyttä.

Eskola ja Suoranta (2005, 137, 152) toteavat, että laadullisen aineiston analyysi pyrkii aineiston selkeyttämiseen ja uuden tiedon tuottamiseen tiivistämällä aineistoa, mutta kadottamatta kuitenkaan aineiston sisältämää tietoa. Haastattelurunko voi esimerkiksi toimia aineiston selkeyttämisen ja koodauksen apuvälineenä. Litteroituani haastattelut tutustuin aineistoon huolellisesti. Tämän vaiheen jälkeen aloitin

aineiston selkeyttämisen. Haastattelukysymysten käyttäminen runkona helpotti analyysia ja tuntui luontevalta. Näin ollen päädyin jakamaan aineiston kysymysten mukaan ja lisäsin uudet, haastattelukysymysten ulkopuolelta nousseet aiheet listaan. Kysymysrunгон hyödyntäminen oli itsessään luokittelua. Hirsjärvi & Hurme (2014, 147) toteavat, että luokittelu on oleellinen analyysin osa, sillä se luo aineistosta pohjan myöhemmää tulkintaa varten.

Aineiston pelkistämisen myötä litteroidusta haastatteluaineistosta karsitaan mahdollisia epäolennaisia asioita pois. Samalla aineistoa voidaan koodata jo alustaviin teemoihin tai ryhmiin esimerkiksi erivärisillä tekstiväreillä. Oleellista on, että tutkija pyrkii ymmärtämään tutkittavia heidän omasta näkökulmastaan. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 108-113.) Tekstivärien käyttäminen hyödytti asiakokonaisuuksien hahmottamista ja aineiston ryhmittelyä. Ryhmittelin vastaukset haastattelukysymysten mukaisiin aihekokonaisuuksiin eri väreillä, jolloin aineiston teemat alkoivat näyttäytyä melko selkeänä. Aineistosta muodostui kolme pääteemaa, joissa oli alateemoja.

6 Tulokset

Aineiston analyysin tuloksena muodostui kolme teemaa. Ensimmäinen teema sisältää perhehoitajien käsityksiä valmennuksen kestosta ja sisällöstä. Toinen teema liittyy perhehoitajan valmennuksen ja työn väliseen suhteeseen, ja viimeinen valmennuksen kehitystarpeisiin.

Haastateltavat perhehoitajat ovat toimineet perhehoitajina yhdeksästä kuukaudesta viiteen vuoteen. Kaikki ovat käyneet ennakoivalmennuksen, mutta he eivät ole olleet samalla valmennukselle keskenään. Haastateltavista kaksi tekee tällä hetkellä lyhytaikaista perhehoitoa, yksi tekee kotiin annettavaa perhehoitoa ja yhdellä on ikäihmisiä lyhyt- ja pitkäaikaisessa perhehoidossa.

6.1 Valmennuksen kesto ja sisältö

Valmennuksen kesto

Haastateltavat perhehoitajat totesivat, että valmennuksen tapaamiset olivat ajallisesti sopivan pituisia, kolmen tunnin sessioita. He kokivat, että asiaa tapaamisissa olisi riittänyt pidemmäksikin aikaa, mutta osa haastateltavista pohti keskittymisen mahdollisesti heikkenevän kolmen tunnin jälkeen.

Valmennusprosessin kokonaiskesto, noin kolme kuukautta, herätti vaihtelevia mielipiteitä: osa perhehoitajista toivoi prosessin kestävän hieman pidempään, esimerkiksi neljä kuukautta, sillä valmennuksen prosessointi ja tehtävien tekeminen vievät aikaa. Osa puolestaan koki kolme kuukautta sopivaksi kokonaisajaksi, mutta toivoi tapaamisten määrään kuitenkin lisäämistä yhdellä tapaamisella.

Tapaamisten sisältö

Tapaamisten sisällöt ja aiheiden käsittelytavat arvioitiin toimiviksi. Kaikki haastateltavat korostivat keskustelujen, harjoitusten ja tehtävien monipuolisuuden tärkeyttä perinteisten teorian läpikäymisen ja kuuntelemisen lisäksi. Erilaiset toiminnalliset ja esimerkiksi ikäihmisen näkökulmaa havainnollistavat harjoitukset koettiin hyödyllisiksi. Toisaalta osa haastateltavista kaipasi lisää konkretiaa tehtäviin ja perhehoitajan arkea auttavia tehtäviä, kuten oman kunnan palveluiden kartoittamista.

Kyl mun mielestä nää toiminnalliset harjoitukset on aina hyviä, ja sitten missä joutuu pätkäilemään, et miten jonkun tilanteen tai homman hoitaa[...]silloin se katkoo hyvin sitä koulutusta, et sä niinkun lähetkin...nousest pystyyn ja rupeet tekeen jotain muuta, mikä liittyy kuitenkin aiheeseen, niin kyl oli ihan hyvä, et niitä on siellä. Jos se ois pelkkää kalvosulkeista, niin sit se ois kyllä tosi raskas se kolme tuntiiki.

Ryhmässä tekeminen

Ryhmätehtävät ja -harjoitukset todettiin mielekkäiksi, sillä yhdessä tekemisen koettiin avartavan asiakokonaisuuksia enemmän kuin asioiden pohtiminen yksin. Ryhmässä toimiminen valmennuksessa arvioitiin tärkeäksi myös perhehoitajan työn kannalta, koska työssä toimitaan yleensä yhteistyössä omaisten ja viranomaistahojen

kanssa ja perhehoitokodissa kerrottiin olevan yleensä useita henkilöitä kerrallaan, jolloin ryhmätaidot ovat myös tarpeen.

Siinä niinku jouduttiin yhdessä pohtimaan sitä asiaa, ni kyllähän sekin että jos mä olisin itekseen vaan sen tehtävän tehny siellä, ni ei mulle ois tullu jotkut asiat mieleen, mutta kun me tehtiin se yhdessä, niin kyllähän se aina niinku...aina tota sitten tavallaan avarti sitä tilannetta.

Täs pitää pystyy kuitenkin toimiin sekä omaisten että yhteistyötahojen ja kaikkien kanssa, ja sit jos sul on porukka, jos sulla on vaikka neljä asukasta, niin ryhmähän sä sillonkin pyörität, et kyl sun täytyy pystyy ryhmässäkin toimimaan. Ja sit pitää pystyy niinku luottaan ja arvostaan sitä toistakin perhehoitajaksi mahdollisesti ryhtyvää siellä valmennuksessa.

Kotitehtävät

Haastateltavat painottivat valmennuksesta saatujen kotitehtävien olevan tärkeitä ja täydentävän valmennusprosessia perhehoitajan työhön valmistautumisessa ja omien valmiuksien arvioinnissa. Yksi haastateltavista ei kokenut kotitehtäviä arjen työtä merkittävästi edesauttavina.

Mä ajattelin mielessäni, että tää valmennus on sitä varten, että mä pohdin tehtävien kautta, että oonko mä valmis ottamaan sen työn vastaan vai en, ja pysytkö mä niinku näillä resursseilla mitä mulla on täyttämään sen tehtävän. Sit ku käytiin paljon läpi esimerkiks tämmöstä omaa...niin sehän oli ihan semmonen suoria kotitehtäviä omaan historiaan, elämänpolkuun ja omaa koulutuspolkua ja...verkostoitumista ja kaikkea tällasia, jotka liittyy arkipäivän asioihin, niin ne tuli niinku hyvin tässä. Siinä valmennuksen eri vaiheissa käydään läpi, et miten mä oon niinku selvinny elämästäni ja...sitten hahmottaa se, että mitä kaikkea on tapahtunu, mikä on johtanu mihinkin, niin kyl must ne täydenti sitä valmennusta sillä lailla.

Mun mielestä se valmennus ku se on semmonen prosessinomainen koulutus, niin kyl sun pitää ittees tutkiikki, että jos sä vaan parilla sanalla vastaat niihin kotitehtäviin viivoille, niin se ei mun mielestä aja asiaa, et kyl sun pitää avata sitä omaa päätä ja mieltä, että sä todella sisäistät tän homman, ja mietit niitä omia voimavaroja ja lähtökohtia, et miks sä meinaat ees koko hommaa. Et...mun mielestä oli hyvä materiaali ja tehtävät.

Valmennusmateriaali

Valmennuksessa jaettavaa valmennusmateriaalia pidettiin monipuolisena, vaikka osa perhehoitajista koki jääneensä kaipaamaan vielä lisää käytännön asioita ja tietoja materiaaliin, esimerkiksi faktaa vapaapäivistä ja niiden laskemisesta. Toisaalta haastatteluissa todettiin, että tietoa on ja hyvä täytyy etsiä itsenäisesti lisää. Kirjallisen materiaalin pariin oli valmennuksen jälkeen palannut kolme haastateltavaa.

Kokemusten jakaminen

Kaikissa haastateltavien valmennuksissa oli ollut henkilöitä, joilla on sosiaali- ja terveysalalta työkokemusta, ja näiltä henkilöiltä oli pyydetty esimerkkejä ja kokemusten jakamista. Nämä jaetut esimerkit ja henkilöt, joka osasivat kokemuksen perusteella antaa vinkkejä ja näkökulmaa asioihin, koettiin tärkeiksi, sillä ne konkretisoivat asioita muille valmennukseen osallistujille. Tässä yhteydessä haastatteluista nousi esiin tarve kokemuskouluttajalle valmennuksessa, sillä kokemuskouluttaja osaisi kertoa konkreettisia esimerkkejä. Osa haastateltavista kertoi itse olleensa valmennuksessa se, jolta kyseltiin kokemuksia ja joka jakoi esimerkkejä.

Varmaan moneen asiaan se kokemuskouluttaja niin tois jotenkin sen ratkasun, et se osais kertoa siitä todellisesta, että mimmonen se päivä on ja miten ne asiakkaat ohjautuu sinne ja mimmosia ne omaiset on ja siis tämmösiin, mitkä varmaan monia kiinnostaa. Ehkä myös kertomaan, että mistä sitä apua yleisimpiin ongelmiin on saatavissa ja...niin, et koska se moneen tällaseen varmaan pystys vastaamaan.

Perhehoitajan valmiudet

Haastateltavat kertoivat valmennuksen tukevan perhehoitajalta edellytetyjä valmiuksia, sillä niitä pohdittiin kotitehtävissä sekä käytiin yhdessä läpi tapaamisissa. Sitoutuminen nimettiin jokaisessa haastattelussa ensimmäisenä, vaikka muutkin valmiudet arvioitiin osuviksi työtä ajatellen. Valmiuksien tukemisen näkyminen valmennuksessa todettiin kaiken kaikkiaan hankalaksi aiheeksi.

Kouluttajat ja ilmapiiri

Haastateltavat kuvasivat kouluttajia asiantunteviksi, helposti lähestyttäviksi ja vuorovaikutustaidoiltaan päteviksi. Kaikki haastateltavat olivat kokeneet valmennuksen ilmapiirin hyväksi. Kysymyksien, ajatuksien ja huolien esittämiselle koettiin olleen aina aikaa ja ilmapiiri oli ollut rohkaiseva. Vaikka kouluttajat nähtiin asiantuntevassa ja positiivisessa valossa, kokemuskouluttajan tarve nousi esiin haastatteluissa.

6.2 Valmennuksen ja työn välinen suhde

Valmennuksen hyödyllisyys ja riittävyys

Haastateltavat kokivat valmennuksen hyödylliseksi perhehoitajan työtä ajatellen. Valmennus oli tiedon lisäksi antanut haastateltaville rohkeutta tulevaan työhön, parempaa kykyä tarkastella asioita eri näkökulmista ja eri ihmisten ja heidän mielipiteidensä kunnioittamista. Haastateltavat, joilla oli taustalla sosiaali- ja terveystieteiden koulutus, kertoivat hyötynensä koulutuksesta, sillä valmennuksessa sai ammattispesifiä tietoa esimerkiksi toimeksiantosopimuksista ja varmistuksen omalle ammatinvalinnalle.

No ainakin se et varmennus tuli sille omalle valinnalle, et tässä ollaan nyt niinku hyvän äärellä, et...ja sitten kun juttelin niitten muitten kanssa ja niitten kouluttajien kanssa, niin ne tuki niitä omia ajatuksia, mitä oli niinku ajatellukkin.

Kolme haastateltavaa, joilla oli taustalla jonkinlainen sosiaali- ja terveydenhuoltoalan koulutus, totesivat, valmennus oli ollut perhehoitajan työn aloittamiseen riittävä. He kokivat taustakoulutuksen olleen ehdottomasti hyödyllinen perhehoitajan työssä. Jokainen heistä myös mietti, että jos taustalla ei olisi koulutusta, valmennus voisi tuntua riittämättömältä ja perhehoitajan työ voisi yllättää toden teolla.

Kyl oltas mones kohtaa varmaan melkosen pulassa oltu jos ei ois ollu mitään käsitystä alasta. Ihan tämmösistä yksinkertaisista asioista, et miten nostetaan ihmistä tai niinkun...ettet sä riko ittees.

Yksi haastateltavista, jolla ei ollut aiempaa koulutusta perhehoitajan työhön linkittyvältä alalta, koki kuitenkin valmennuksen olleen riittävä monessa suhteessa, erityisesti alkuun pääsemiseksi. Haastateltava totesi, että kaikkea ei valmennuksessa voi oppia, sillä jokainen sijoitettava ikäihminenkin on erilainen. Toisaalta hän ilmaisi haastateltavista tarkimmat toiveet hänen luokseen sijoitettavista ikäihmisistä.

Työhön valmistaminen

Haastateltavat totesivat valmennuksen valmistavan perhehoitajan työhön melko hyvin. Osa haastateltavista koki, että valmennus valmisti hyvin perhehoitajan työhön henkisellä tasolla, mutta arkipäiväisiin perhehoitajan tehtäviin huonommin. Toisaalta haastatteluissa arveltiin, että tekemällä työtä oppii lisää.

Mun mielest toi on sisällöltään hyvä, et tiedostaa sen, et osaanko mä vastata niihin haasteisiin ja haluunko mä sitoutua niin paljon ja muuta, et kyl se sille pohjan antaa, ihan hyvän pohjan. Mut sit suurimman osan niin sähän opit tässä matkalla koko ajan, työssä.

Mielikuva työstä

Haastateltavat arvioivat, että valmennuksessa annettiin liian optimistinen kuva työstä ja arjesta. Haastateltavista osa huomautti, että ketään ei kannata kuitenkaan pelotella kauhutarinoilla, ja että tasapainon löytäminen realismiin ja pelottelun välimaastosta voi olla vaikeaa.

Kyl mä sain niist aika ruususen kuvan...et ei se niinku sellasta oo siten...ei se niin auvosta oo, että tehään sitä yhdessä ja tehään tätä yhdessä, virkataan ja leivotaan, että kyl se on monesti ihan muuta ja paljo.

Siinä on se ongelma, että pitäisi antaa realistinen kuva muttei kuitenkaan pelotella ketään niinku heti lähtöviivoilla jo.

Ei perhehoitajaks ryhdy kukaan, jos hänet pelotellaan ihan pystyyn, että mitä kaikkea lainausmerkeissä kauheuksia voi olla, et eihän täällä nyt mitään kauheeta tapahdu, mut sillain, et ei tästä niinku mitään mystistä tarttis tehdä, tai semmosta, mutta että jollain lailla niinkun semmonen...todellisuus.

Ennakoimattomuus

Kaikki haastateltavat olivat kohdanneet perhehoitajan työssä sellaisia haasteita, joita ei valmennuksen perusteella osannut ennakoida. Työssä kohtaamat tilanteet koettiin huomattavasti hankalimmiksi kuin niissä esimerkeissä, mitä käytiin läpi valmennuksessa, todellisuutta toivottiin lisää juuri näihin esimerkkitalanteisiin. Odottamattomia tilanteita ja haasteita oli ilmennyt haastateltavilla muun muassa ikäihmisten alkoholin käyttöön ja karkailuun liittyen. Osan haastatelluista oli yllättänyt sijoitettavien ikäihmisten kunto ja vaikeahoitoisuus, ja he kokivat liian huonokuntoisia ikäihmisiä olleen sijoitettuna perhehoitoon.

Toisaalta haastatteluissa mietittiin siitä, että kaikkeen ei ole mahdollista valmistautua valmennuksessa, sillä aivan kaikkea ei lopulta voi ennakoida.

No ei mun mielestä pysty kyllä kaikkee sellasta ennakoimaan, että tota pitäis saada niinku kunnon kaavio sillai, et kenellä mä soitan ja missä vaiheessa, jos tarviin apua. Mut et kyllä siinä yllättäviä tilanteita tulee, että joita ei osannu niinku mitenkään ajatella.

Sillain että ois ollu niinkun hankalampia esimerkkejä esittää siellä, mitkä sit todellisuudessa tulee vastaan. Niin tota...joo, et ne oli vähän kesyjä nää esimerkit [...]mut sillon ajattelin, et nää ei niinkun vastannu mun kokemuksiin todellisuudesta[...]Vaikka sä kuinka valmistaudut johonkin, et tää menee nyt näin, niin siten...ei se aina välttämättä meekkään. Ihan niin kuin normaalistikin elämässä.

Työllistymistilanne

Kaksi perhehoitajaa kertoi yllättyneensä työtarjonnan vähäisyydestä. He totesivat, että työtä on toisinaan ollut vähän ja se on aiheuttanut taloudellisesti haastavia tilanteita. Pettymyksen tunteista kerrottiin myös, sillä valmennuksesta koettiin saaneen mielikuva siitä, että perhehoidolle ikäihmisten palveluna on kysyntää. Perhehoitaja,

joka oli työskennellyt useamman kunnan alueella, totesi joissakin Keski-Suomen kunnissa perhehoidon ja ikäihmisten sijoittamisen toimivan paremmin ja joissakin huomomin.

6.3 Valmennuksen kehittäminen

Ideoita ja ehdotuksia valmennuksen kehittämiseksi löytyi jokaiselta haastateltavalta. Aineistosta nousi esiin kolme selkeää ja kaikkien mainitsemaa kehityskohtetta: kokemuskouluttajan lisääminen kouluttajien joukkoon, vertaistuen parantaminen ja tarkan ohjeistuksen laatiminen erilaisiin tilanteisiin.

Kokemuskouluttaja

Ensisijaiseksi kehittämisen kohteeksi koettiin valmennuksen antama kuva perhehoitajan työtehtävistä ja arjesta, sekä konkreettisuuden lisääminen tehtäviin. Perhehoitajat kokivat valmennuksen tarvitsevan kokemuskouluttajia ja realistisempaa kuvausta perhehoitajan työstä. Kokemuskouluttajaa ei ollut haastateltavien perhehoitajien valmennuksissa. Nämä kehityskohteet ja aiheet otettiin puheeksi useita kertoja haastatteluissa eri tilanneyhteyksissä.

Et ois ollu tosi hyvä, jos ois löytyny jostain sellanen kokemuskouluttaja siihen mukaan, joku jolla ois ollu se niinku se ihan oikee konkreettinen tieto...ja joka ois voinu vähä jotain omakohtasta niinku kertoo[...]et olis voinu ollu minusta ihan joka kerralla joku joka ois sitten osannu kertoo niinku siit ihan elävästä elämästä esimerkkejä.

Sit ihan jotain sellasta...miten jotenkin sitä arkea paremmin niinkun avais...et se kokemuskouluttaja varmasti ois yks semmonen ihan ehdoton.

Vertaistuki

Vertaistuen kerrottiin olevan erittäin tärkeää ja sitä koettiin olleen toistaiseksi liian vähän. Haastatteluissa ehdotettiin vertaistuen parempaa organisointia kunnan taholta, sillä viranomaistaholla on tarkka tieto perhehoitajien määrästä ja sijainnista alueella. Vertaistuen ehdotettiin tapahtuvan pienissä ryhmissä säännöllisesti.

Minä haluaisin, että säännöllisesti tapaisimme ja vaihtaisimme kokemuksia. Vaikka jollain alueilla...me voitais vaihtaa juttuja, sillä jos me vaihdamme tietoa yhdessä, sitten me annamme tukea toisille, ja tämä voisi tapahtua säännöllisesti, esimerkiksi joka kolmas kuukausi edes.

Toimintaohjeet ja aiheiden käsittely

Kehitettävää koettiin olevan myös toimintaohjeissa. Perhehoitajat totesivat, että tietopaketti olisi tarpeellinen erilaisia poikkeustilanteita varten, miten toimia missäkin tilanteessa ja miten erilaiset asiat hoituvat. Esimerkkinä tästä mainittiin se, että mitä tehdä ja kenelle ilmoittaa, jos asukas karkaa perhekodista. Lisäksi haastatteluista ilmeni, että suurinta osaa valmennuksen aiheista halutaan käsiteltävän vielä hieman syvällisemmin. Aiheet, jotka tässä yhteydessä eriteltiin, olivat lääkehoito, ensiapu, muistisairaudet ja verotus.

Tutustuminen ja harjoittelu

Osa haastateltavista ehdotti valmennukseen lisää tutustumiskäyntejä perhekotiin, sillä yksi käynti koettiin liian vähäisenä. Toisen tutustumiskäynnin arveltiin madaltavan perhehoitajan liian kovia vaatimuksia omaa kotia kohtaan. Osa haastateltavista esitti tutustumiskäyntien rinnalle myös lyhyttä mahdollisuutta ikään kuin harjoitteluun perhehoitajan työtä tekevän luona tai ikäihmisten muissa palveluissa, kuten palvelutalossa.

Kyl vois olla niin, että olis heti alussa tutustuminen ja sit lopussa, koska kauheen monella alottavalla on hirveen kovat kriteerit, että kelpaako mun koti ja onko mulla...ihan hölmöö, mut et onko mulla oikeen väriset verhot, tai onko mulla riittävän hyvät tyynyt tai patjat, ja sitten yleisesti siitä kodista, että kelpaako se, onko se riittävä, niin sen tukemista, että tää on koti, johon he tulee, niin ei tarvii olla mikään pramee tai et se on jokaisen omannäkönen...niin jollain lailla se tukis, et ku kävis parissakin paikassa, niin näkis, että ihan tavallisia ihmisiä ja koteja[...]koska sillon sä saisit heti siihen alkuun ennen ku rupeet työstään ittee, niin sillon sulla olis näkemys jo, että mitä se voi olla. Että no siellä oli sillain, et mä vois in tehdä näin. Se vois olla hyödyllinen.

7 Johtopäätökset

Tutkimukseni perusteella perhehoitajien käsitykset valmennuksen hyödyllisyydestä ja riittävydestä ovat varsin yhteneväiset. Valmennuksen yksittäisten tapaamisten kesto oli sopiva ja koko valmennusprosessin kesto pääsääntöisesti riittävä, vaikka tapaamisten määrän lisääminen nousi osassa aineistoa esiin. Perhehoitajien käsityksissä korostui valmennuksen ja aiheiden käsittelytapojen monipuolisuus. Erityisesti erilaiset harjoitukset ja ryhmissä toimiminen oli mielekästä ja tarpeellista, ja kotitehtävät täydensivät valmennusprosessia hyvin. Konkreettiset esimerkit ja sosiaali- ja terveysalalla toimineiden henkilöiden kokemusten kuuleminen olivat tärkeä osa tapaamisia.

Valmennuksen koettiin tukevan perhehoitajilta edellytetyjä valmiuksia, haastatteluista nousi esiin erityisesti sitoutuminen ja yhteistyökyky. Edellytetyjä valmiuksia oli käsitelty tehtävillä, harjoituksilla ja keskusteluilla. Valmennusmateriaali koettiin monipuoliseksi ja riittäväksi, vaikka sisältöön toivottiin lisää tietoa käytännön asioista. Haastatteluissa näkyi selvästi perhehoitajien tyytyväisyys valmennuksen kouluttajien ammattitaitoon ja vuorovaikutustaitoihin.

Tuloksista selviää, että valmennuksen koetaan valmistavan melko hyvin perhehoitajan työhön ja olevan hyödyllinen kaikille valmennukseen osallistujille koulutustautasta riippumatta. Valmennus oli uuden tiedon lisäksi antanut rohkeutta tulevaan työhön. Voidaan sanoa, että sosiaali- ja terveysalan koulutus on ilmeisen hyödyllinen perhehoitajan työtä ajatellen, mutta ilman taustakoulutustakin valmennus voi olla riittävä perhehoitajan työn aloittamiseen.

Tulosten perusteella vaikuttaa siltä, että valmennuksen ja työn välinen suhde on jokseenkin epätasapainossa, sillä perhehoitajien käsitys on, että valmennus antaa turhan optimistisen kuvan perhehoitajan työstä ja arjesta. Työssä oli kohdattu myös yllättäviä tilanteita ja haasteita, joihin ei pystytty varautumaan valmennuksen perusteella. Näyttää siltä, että arkipäivän yllätykselliset tilanteet kyetään hyväksymään, sillä perhehoitajan työn luonteessa yllätyksellisyyden voidaan nähdä olevan vahvasti läsnä, jolloin ammattia harjoittavan tulee pystyä sietämään epävarmuutta ja alati muuttuvia tilanteita. Toisaalta osa perhehoitajista oli kokenut pettymystä tarjolla olevan työn vähäisyyden vuoksi ja koki saaneensa epärealistisen kuvan työtilanteesta.

Tulosten perusteella voidaan päätellä, että perhehoidon käyttäminen ikäihmisten hoitomuotona vaihtelee paljon kuntien välillä ja näin voi vaikuttaa huomattavasti myös perhehoitajan työn määrään ja taloudelliseen tilanteeseen.

Tutkimus osoittaa selkeästi, että haastateltavat kehittäisivät valmennuksen antamaa mielikuvaa perhehoitajan työstä, ja samalla lisääisivät arjen todellisuutta ja konkretiaa valmennukseen. Tähän kehitystarpeeseen nähtiin ratkaisuna kokemuskouluttajan lisäämisen kouluttajan työpariksi. Kokemuskouluttajan hyödyllisyys valmennusprosessissa nousi esiin useissa aineiston kohdissa ja perhehoitajat pitivät tätä ensisijaisen tärkeänä parannusehdotuksena valmennukselle.

Tulosten perusteella vertaistuen voidaan sanoa olevan tärkeää perhehoitajille. Vertaistuen määrän koettiin olleen riittämätöntä ja näin ollen vertaistukitoiminta nimettiin tärkeäksi kehityskohteeksi. Vertaistuen hyödyntäminen voisi analyysin perusteella alkaa jossakin muodossa jo valmennusvaiheessa ja jatkuu työelämän rinnalla. Lisäksi perhehoitajat toivoivat saavansa valmennuksesta työelämän tueksi konkreettisen toimintaohjepaketin, josta tulisi löytyä vastauksia tyypillisimpiin haasteisiin ja poikkeustilanteisiin.

Aineiston perusteella perhehoitajat kehittäisivät valmennuksen sisältöä niin, että valmennuksessa olisi enemmän vierailuja perhekoteihin tai muualle ikäihmisten palveluihin, kuten palvelutaloon. Myös lyhyttä harjoittelua jo toimivassa perhekodissa tai palvelutalossa ehdotettiin, tämä voisi osaltaan auttaa realistisemmän mielikuvan saamiseksi työstä.

8 Pohdintaa

8.1 Tutkimustuloksista

Tutkimukseni tavoite oli selvittää ikäihmisten perhehoitajien käsityksiä valmennuksesta ja valmennuksen kehitystarpeista. Laajempaan tarkoituksena oli mahdollistaa valmennuksen kehittäminen ja saada valmennus vastaamaan tarkemmin perhehoitajien työn vaatimuksia.

Tutkimustulokset osoittavat, että valmennus on monipuolinen ja monelta osin riittävä kokonaisuus perhehoitajan työn aloittamiseen. Valmennuksen keston oltiin tyytyväisiä, vaikka tapaamisten määrän lisäämistäkin ehdotettiin. Tapaamisten lukumäärän lisäämistä mielestäni tukee tuloksissa ilmennyt kehitysehdotuksien määrä ja laajuus, sekä vielä syvällisemmän tiedon tarve. Tapaamisten määrän hienoinen lisääminen voisi hyödyttää valmennukseen osallistujia, kun aikaa olisi enemmän tärkeimpien teemojen syvällisempään käsittelyyn.

Toisaalta voidaan pohtia, onko kaikkia aiheita mahdollista tai järkevää käydä läpi syvällisesti koulutuksessa? Valmennus ei velvoita perhehoitajan työhön, vaan valmennuksen tarkoitus on mahdollistaa prosessi, jonka aikana voi arvioida valmiuksiaan ja haluaan ryhtyä perhehoitajaksi (Miten perhehoitajaksi tullaan n.d). Näin ollen voisi ajatella, että erittäin yksityiskohtainen teemojen käsittely voi olla turhaa. Tätä ajatusta tukee myös se, että perhehoitolain perusteella kunnan tai kuntayhtymän on järjestettävä koulutusta perhehoitajalle toimeksiantosopimukseen kirjatulla tavalla (L263/2015). Perhehoitaja voi siis osallistua lisäkoulutuksiin halutessaan. Työn ohessa suoritettavia koulutuksia puolestaan tukee se, että työtä tehdessä tulee kenties parhaiten tietoiseksi niistä asioista, mihin kaipaa lisäoppeja ja -tietoa.

Tutkimustuloksien mukaan valmennus on riittävä perhehoitajan työhön tai ainakin työn aloittamiseen. Samalla aineistosta nousi myös tarve käsitellä aiheita syvällisemmin ja saada lisätietoa erikseen mainituista aiheista. Tämän voisi tulkita ristiriidaksi, mutta toisaalta näissä tuloksissa näkyy se, että työn aloittamiseen ei tarvita välttämättä äärimmäisen laajaa tietoa. Ymmärrys tarvittavista taidoista ja puuttuvista tiedoista voi saattaa tulla näkyväksi vasta työtä tekemällä, jolloin tietoa ja taitoa voidaan saada lisäkoulutuksella.

Valmennus ei täysin onnistu välittämään realistista kuvaa perhehoitajan työstä ja arjesta. Lisäksi haasteita, joita ei pysty ennakoimaan valmennuksen perusteella, tuli vastaan työssä jatkuvasti. Valmennuksen esimerkkitilanteita ja -tapauksia voisi olla perusteltua mieltä realistisemmaksi niin, että vältettäisiin kuitenkin pelotteleva ilmapiiri. Täsmällisemmän tiedon perusteella perhehoitajat voisivat varautua monipuolisemmin arjen tapahtumiin. Kokemuskouluttajan tarve korostui tutkimustuloksissa, kokemuskouluttajan hyödyntäminen valmennuksessa voisi saada valmennuksen vastaamaan perhehoitajan työtä tarkemmin. Kokemuskouluttaja on perhehoitajana toimiva henkilö, joka on käynyt kouluttajakoulutuksen. Lasten ja nuorten perhehoitajina toimivien valmennuksissa on jo vakiintunut käytäntö, että kokemuskouluttaja toimii kuntatyöntekijän kouluttajaparina (Korpela 2017a).

Tutkimustulokset osoittivat, että perhehoitajat haluavat lisää vertaistukitoimintaa. Tähän toiveeseen lienee luvassa parannusta varsin pikaisesti, sillä Perhehoitoliitto ry:lle on sosiaali- ja terveysministeriön toimesta myönnetty kohdennettua toiminta-avustusta ikäihmisten perhehoitajien tukemiseen. Avustus on myönnetty vuosille 2017-2019, avustuksen suuruus vuodelle 2017 on 179 000 €. Avustukset myönnetään Veikkaus oy:n pelituotoista. (Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus 2017.)

Tutkimuksesta selvisi, että perhehoitajilla voi olla vaikeuksia saada sijoitettuja ikäihmisiä perhekotiinsa ja näin ollen taloudellinen tilanne voi mennä hankalaksi. Ikäihmisten perhehoidossa hoitopalkkio muodostaa perhehoitajan koko toimeentulon, sillä ikäihmisten perhehoitajalle ei ole mahdollista käydä kodin ulkopuolella töissä, toisin kuin esimerkiksi lasten perhehoitajalla (Nevalainen 2007, 37). Tämän vuoksi valmennuksessa tulisi antaa rehellistä tietoa työllistymisestä ja toisaalta perhehoitajan oltava tiiviissä yhteistyössä kunnan kanssa. Myös perhehoidosta tiedottaminen on tärkeässä roolissa, sillä ikäihmisten sijoittaminen perhehoitoon vaatii kunnan päätöksentekijöiltä perhehoidon tuntemista.

8.2 Opinnäytetyön eettisyydestä

Tutkimuseettinen neuvottelulautakunta erittelee tutkimusta koskevat eettiset periaatteet kolmeen osa-alueeseen: Tutkittavan itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen, tutkittavan vahingoittamisen välttäminen ja tutkittavan yksityisyys ja tietosuoja.

Tutkimukseen osallistumisen on oltava vapaaehtoista ja perustuttava riittävään tietoon. Tutkimukseen osallistujan yksityisyyden suojaa on suojeltava kaikissa tutkimuksen vaiheissa. (Tutkimuseettisen neuvottelukunnan laatimat eettiset periaatteet n.d.)

Lähetin haastateltaville henkilöille viikkoa ennen haastattelua sähköpostilla laatimani tiedote- ja suostumuslomakkeen (liite 1) sekä haastattelukysymykset (liite 2) selailtavaksi ja luettavaksi. Ennen jokaista haastattelua kävin haastateltavan kanssa lomakkeen vielä yhdessä läpi ennen allekirjoituksia. Lisäksi painotin vielä anonymiteetin merkitystä, eli kerroin, että raportoinnissa ei käy ilmi haastateltavan itsensä tai hänen kotinsa ja asuinpaikkakuntansa tiedot ja että haastattelut nauhoitteina ja auki kirjoitettuna pysyvät luottamuksellisina vain minun hallussani.

8.3 Tutkimuksen luotettavuudesta

Eskola ja Suoranta (2005, 208,210) esittävät, että laadullista tutkimusmenetelmää käytettäessä ei voida erotella tutkimuksen toteuttamista ja luotettavuutta toisistaan. Luotettavuuden arviointi koskee tutkimusprosessia kokonaisuudessaan ja kaikkia tutkijan valintoja sekä ratkaisuja, sillä luotettavuuden kriteeri on tutkija itse ja hänen rehellisyytensä. Tuomi ja Sarajärvi (2009, 136-141) lisäävät, että tutkimuskohteen valinta ja tutkimuksen tarkoitus tulee perustella ja aineistonkeruu tulee kuvata tarkasti. Lisäksi tutkijan oman roolin ja asenteiden kuvaaminen on luotettavuuden kannalta oleellista. Olen pyrkinyt raportoimaan tutkimusprosessin vaiheet kaikkien edellä mainittujen vaatimusten mukaisesti.

Eskola ja Suoranta (2005, 16) muistuttavat, että tutkimussuunnitelma ja tutkimuskysymykset saattavat tarvita tarkastelua vielä aineistonkeruun kuluessa, sillä laadullisen tutkimuksen prosessia ei ole aina helppo jakaa toisiaan seuraaviin vaiheisiin. Kysymysten varsinainen sisältö ei juurikaan muuttunut tutkimusprosessin aikana, mutta muotoilin kysymyksiä uudelleen ja yhdistin myös suppeita kysymyksiä keskenään yhdeksi kysymykseksi.

Haastattelu on aina aktiivista vuorovaikutusta ja haastattelijalla on näin ollen väistämätön ja tiedostettu tai tiedostamaton vaikutus tutkimukseen. Tutkijan on ensisijaisen tärkeää tiedostaa roolinsa ja esimerkiksi verbaalinen ja nonverbaalinen viestintänsä haastattelun aikana sekä ymmärtää vaikutusvaltansa haastattelun etenemisen

suhteen. (Holstein & Gubrium 2004, 142-143; 151-152.) Näin ollen tutkijan tulee olla huolellisesti valmistautunut haastatteluihin ja tutkimuksen aiheeseen ilmiönä.

Valmistauduin haastatteluihin huolella tutustumalla aiheeseen syvällisesti, mutta myös pohtimalla omaa rooliani haastattelijana. Kävin mielessäni läpi myös aikaisempia haastattelukokemuksiani kandidaatin- ja maisterintutkielmien tekoon liittyen. Haastattelut sujuivat hyvin ja rennosti ilman havaittavia jännitteiden tunteita, osa haastatteluista tuntui enemmän keskusteluilta kuin haastatteluilta.

Haastattelijana olin kuitenkin erittäin tietoinen roolistani ja neutraaliuuden tärkeydestä. Haastattelijan roolissa ammattimainen käyttäytyminen on tärkeää, ja osa tätä on oman osuuden minimointi haastattelutilanteessa. Tämä tarkoittaa sitä, että haastattelijan tulisi pidättäytyä mielipiteiden esittämisestä ja asioiden hämmästelystä sekä olla puolueeton ja neutraali. Toisaalta tavoitteena kuitenkin on luonteva kommunikaatio, ja haastateltavaa voi häiritä myös täysin ilmeetön haastattelija. (Hirsjärvi & Hurme 2014, 96-97.)

Koin, että erittäin neutraalin etäinen olemus voisi vaikuttaa haastattelun ilmapiiriin negatiivisesti, koska haastateltava voisi kokea tilanteen epäluontevana tai aistia jotain pakotettua vuorovaikutuksessani. Tästä johtuen annoin tietynlaisen empaattisen ymmärryksen näkyä olemuksessani ja esimerkiksi äänensävyssäni luontaisella tavallani, kuitenkin pysyen mielipiteettömänä ja puolueettomana, eli neutraalina. Patton (2002, 49-50) esittelee empaattisen neutraaliuuden käsitteen, joka liittyy haastattelun kaltaisiin vuorovaikutustilanteisiin. Empaattinen neutraaliuus tarkoittaa eräänlaisessa välitilassa olemista, jossa haastattelija ei osallistu liikaa, jotta hänen arvostelukykynsä ei sumennu, mutta ei jää myöskään liian etäälle, jotta ymmärrys haastateltavasta ei heikentyisi. Empaattista asennetta pidetään osana hyvän suhteen luomista haastateltavan ja haastattelijan välille (Ruusuvuori & Tiittula 2005, 41).

Varasin jokaiseen haastatteluun riittävästi aikaa, sillä kokemukseni perusteella haastateltavien kanssa keskustelu jatkuu usein myös nauhurin sammuttamisen jälkeen. Näin kävi nytkin lähes jokaisen haastateltavan kanssa, ja kiireettömyyden tuntu haastattelun loputtuakin on mielestäni tärkeä haastateltavan ja haastattelijan mielekkään kokemuksen takaamiseksi.

Haastattelukysymyksiä olisi voinut miettiä vielä tarkemmin. Opinnäytetyön aiheen kannalta olisi ollut kiinnostavaa tietää mistä perhehoitajat ovat saaneet idean alkaa perhehoitajaksi, koska uusien perhehoitajien rekrytointi ja ylipäättään perhehoidosta tiedottaminen ovat osa hallituksen kärkihanketta. Selvittämällä perhehoitajana toimivien reittiä tähän ammattiin voisi markkinointia ja tiedottamista kohdentaa vielä paremmin. Osa haastateltavista sivusi aihetta haastattelussaan oma-aloitteisesti. Toisaalta tämä lisäys ei kuitenkaan olisi antanut tämän tutkimuksen tavoitteelle välttämättä oleellista tietoa, mutta laajempaa tarkoitusta se olisi tukenut. Näin ollen perhehoitajien ammatinvalintaan johtaneet seikat oli kuitenkin hyvä jättää uusiksi, erillisiä tutkimuksia varten.

8.3.1 Tulosten luotettavuudesta

Haastattelujen luotettavuutta voi heikentää niissä ilmenevä taipumus sosiaalisesti suotavien vastauksien antamiseen. Näin ollen voidaan ajatella, että haastatteluaineisto on konteksti- ja tilannesidonnaista, joten tuloksia tulkittaessa tulosten yleistämisessä pitäisi välttää liioittelua. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2015, 206-207.) Kaikki haastateltavat vaikuttivat innostuneelta haastattelun aiheesta ja kertoivat kokevansa aiheen tärkeäksi. Haastateltavat kertoivat mielestäni avoimesti käsityksistään perhehoitajien valmennukseen liittyen, olivatpa käsitykset myönteisiä tai kielteisiä. Haastatteluissa tekemiäni havaintojen pohjalta väitän, että kaikki vaikuttivat rehellisiltä ja luontevilta puheessaan. Kuitenkin analyysivaiheessa kiinnitin erityistä huomiota ja varovaisuutta tulosten tulkintaan ja yleistysten välttämiseen.

Eskola ja Suoranta (2005, 216) pohtivat, että laadullisessa tutkimuksessa vaikutelmanvaraisuutta on mahdollista vähentää muun muassa nimenomaistamalla ratkaisuja ja tulkintasääntö. Käytännössä tämä tarkoittaa aineistokatkelmien sijoittamista nähtäväksi tuloksiin. Näin lukijalla on mahdollisuus olla samaa tai eri mieltä tehdystä tulkinnasta. Hyödynsin aineistokatkelmia tulosten raportoinnissa mielestäni kattavasti, mutta pyrin kuitenkin kiinnittämään huomiota siihen, että helppolukuisuus säilyy.

8.4 Jatkotutkimusehdotuksia

Perhehoito ikäihmisten hoitomuotona tarvitsisi tutkimuskentän vahvistusta, jotta se juurtuisi kuntien palveluvalikoimaan. Lisää tutkimusta kaivattaisiin erityisesti perhehoidon asiakkaana olevien ikäihmisten ja heidän läheistensä kokemuksista perhehoitosta.

Tämän tutkimuksen perusteella nousee esiin myös useita suuntia jatkoselvityksille. Laajempi ja kattavampi selvitys esimerkiksi lomakekyselynä perhehoitajien käsityksistä ja kokemuksista ennakoivaltuudesta antaisi määrällisesti merkittävää tietoa valmennusten tilanteesta maanlaajuisesti.

Perhehoitajien valmennuksen kehittämisen kannalta olisi ensiarvoisen tärkeää saada uutta tutkimustietoa siitä, minkälaista perhehoitajan arki on, minkälaisia haasteita työssä ilmenee ja mitä työ tekijältään vaatii. Ikäihmisten perhehoito on saanut koko ajan enemmän jalansijaa monissa kunnissa ja uusi perhehoitolaki muutaman vuoden takaa on muuttanut käytäntöjä hieman. Tarvetta olisi myös perhehoidon eri muotojen, eli pitkäaikaisen, lyhytaikaisen, osapäiväisen ja kotiin annettavan perhehoidon, tutkiminen ja niiden erikoispiirteiden selvittäminen.

Tämän tutkimuksen aineistosta nousi esiin se epäkohta, että perhehoitajilla ei aina ollut tarpeeksi työtä, eli ikäihmisiä ei sijoitettu perhehoitoon. Tähän voi olla monia syitä, muun muassa perhehoidon tunnettavuuden ongelmat. Kunnan virkamiestahojen ja sijoituksista päättävien henkilöiden perhehoitoon liittyvien ajatusten ja käsitysten selvittäminen olisikin tärkeä tutkimusaihe, jotta ymmärrettäisiin koko sijoitusprosessi ja sen haasteet paremmin.

Lähteet

- Bradter, H. 2012. Kodin ja perheen välillä. Tutkimus vanhusten kokemuksista ympäri-vuorokautisesta perhehoidosta. Pro gradu. Sosiaaligerontologian koulutusohjelma. Jyväskylän yliopisto.
- Eskola, J. & Suoranta, J. 2005. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 7. p. Tampere: Vastapaino.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2014. Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Uud. p. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2015. Tutki ja kirjoita. 20. p. Helsinki: Tammi.
- Holstein, J. & Gubrium, J. 2004. The active interview. Teoksessa Qualitative research: theory, method and practice. Toim. D. Silverman. 2. p. Lontoo: Sage.
- Ikäihmisten perhehoidon lähtökohdat ja vahvuudet. N.d. Perhehoidon esittely Perhehoitoliiton sivustolla. Viitattu 10.3.2017. https://www.perhehoitoliitto.fi/perhehoito/ikaihmiset/perhehoidon_lahtokohdat_ja_vahvuudet
- Kane, R.A., Kane, R.L., Hixon Illston, L., Nyman, J. & Finch, M. 1991. Adult foster care for the elderly in Oregon: A mainstream alternative to nursing homes? American journal of public health, 81, 9, 1113-1120. Viitattu 13.4.2017. <http://ajph.aphapublications.org/doi/pdf/10.2105/AJPH.81.9.1113>
- Kenelle perhehoito sopii? N.d. Perhehoidon esittely Perhehoitoliiton sivustolla. Viitattu 9.3.2017. https://www.perhehoitoliitto.fi/perhehoito/ikaihmiset/kenelle_perhehoito_sopii
- Ketola, J. 2008. Perhehoito ennen ja nyt. Teoksessa Sijoita perheeseen: Perhehoito inhimillisenä ja taloudellisenä vaihtoehtona. Toim. J. Ketola. Jyväskylä: PS-kustannus, 15-26.
- Korpela, M. 2017a. Perhehoidon maakunnallinen koordinaattori. Jyväskylän kaupunki. Keskustelu 15.2.2017.
- Korpela, M. 2017b. Perhehoidon maakunnallinen koordinaattori. Jyväskylän kaupunki. Sähköpostiviesti 24.4.2017.
- Kouluttajakansio. 2012. Ikäihmisten perhehoidon valmennus. Valmennusmateriaali ikäihmisten perhehoitajien valmennuksen kouluttajille. Jyväskylä: Perhehoitoliitto ry. Materiaali ei julkisesti saatavilla.
- Kuukkanen, M. 2008. Vanhusten perhehoito. Teoksessa Sijoita perheeseen: Perhehoito inhimillisenä ja taloudellisenä vaihtoehtona. Toim. J. Ketola. Jyväskylä: PS-Kustannus, 91-97.
- L 263/2015. Perhehoitolaki. Säädös säädöstietopankki Finlexin sivuilla. Viitattu 9.3.2017. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20150263>
- Laatusuositus hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi. 2013. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2013:11. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö. Viitattu 10.3.2017. <https://www.julkari.fi/handle/10024/110355>

Leinonen, R. 2017. Perhehoitoliitto ry:n ikäihmisten perhehoidon asiantuntija. Sähköpostiviesti 2.5.2017.

Maakunnallinen ikäihmisten, pitkäaikaissairaiden ja vammaisten perhehoidon toimintaohje. 2017. Keski-Suomen maakunnallisen vammaisten ja ikäihmisten perhehoidon koordinointi-pilotin määrittelemä toimintaohje. Viitattu 26.4.2017.

[http://www.jyvaskyla.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/jyvaskyla/embeds/jyvaskylawwwstructure/88976_perhehoidon_toimintaohje_2017 .pdf](http://www.jyvaskyla.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/jyvaskyla/embeds/jyvaskylawwwstructure/88976_perhehoidon_toimintaohje_2017.pdf)

Miten perhehoitajaksi tullaan? N.d. Perhehoidon esittely Perhehoitoliiton sivustolla. Viitattu 11.3.2017. https://www.perhehoitoliitto.fi/perhehoito/ikaihmiset/miten_perhehoitajaksi_tullaan

Mitä perhehoito on? N.d. Perhehoidon esittely Perhehoitoliiton sivustolla. Viitattu 9.3.2017. <https://www.perhehoitoliitto.fi/perhehoito>

Mollica, R., Booth, M., Gray, C. & Sims-Kastelein, K. 2008. Adult foster care: A resource for older adults. Rutgers center for state health policy. Viitattu 15.4.2017. http://www.nashp.org/sites/default/files/AFC_resource.pdf

Nevalainen, E. 2007. Perhehoitajien kokemuksia toimeksiantosopimukseen perustuvasta vanhusten perhehoidosta. Pro gradu. Sosiaalityö. Kuopion yliopisto.

Omaishoito ja perhehoito. 2017. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen sivut. Viitattu 9.3.2017. <https://www.thl.fi/sv/web/ikaantyminen/kotona-asumisen-ratkaisuja/omaishoito-ja-perhehoito>

Paasonen, T. 2014. Hellät kädet, rakastava sydän. Ikäihmisten perhehoidon edistämisen Päijät-Hämeessä. Opinnäytetyö. Sosiaali- ja terveystieteiden kehittäminen ja johtaminen (YAMK). Lahden ammattikorkeakoulu. Viitattu 8.4.2017. <http://www.the-seus.fi/handle/10024/71373>

Patton, M. 2002. Qualitative research & evaluation methods. 3.p. Thousand Oaks: Sage.

Ruusuvuori, J. & Tiittula, L. 2005. Tutkimushaastattelu ja vuorovaikutus. Teoksessa Haastattelu: Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus. Toim. J. Ruusuvuori & L. Tiittula. Tampere: Vastapaino, 22-56.

Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus. 2017. Avustustietokanta sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskuksen internetsivuilla. Viitattu 29.4.2017. <http://avustukset.stea.fi/fi-fi/kaikki-avustuskohdeet?jarjesto=perhehoitoliitto&vuosi1=2017&vuosi2=2017&sortCol=j&sortDir=asc&mode=j>

Tammelin, M. & Ilmarinen, K. 2013. Vanhusten perhehoidon jännitteet. Janus, 21, 3, 259-267. Viitattu 7.3.2017. <http://journal.fi/janus/article/view/50704>

Tavoitteena yhdenvertaiset, hyvin koordinoitujen ja kustannusten kasvua hillitsevät palvelut. N.d. Hallituksen kärkihankkeen Kehitetään ikäihmisten kotihoitoa ja vahvistetaan kaikenikäisten omaishoitoa hankekuvaus sosiaali- ja terveysministeriön internetsivuilla. Viitattu 4.3.2017. <http://stm.fi/koti-ja-omaishoito/kuvaus>

Tilasto ja indikaattoripankki Sotkanet.fi. 2017. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen internetsivuilla tuottamat tilastotiedot. Viitattu 24.4.2017. <https://www.sotkanet.fi/sotkanet/fi/index>

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 6. uud. p. Helsinki: Tammi.

Tutkimuseettisen neuvottelukunnan laatimat eettiset periaatteet. N.d. Artikkelit tutkimuseettisen neuvottelukunnan sivustolla. Viitattu 23.4.2017.

<http://www.tenk.fi/fi/eettinen-ennakkoarviointi-ihmistieteiss%C3%A4/eettiset-periaatteet>

Valmennuskansio. 2012. Ikäihmisten perhehoidon valmennus. Valmennusmateriaali ikäihmisten perhehoitajien valmennukseen osallistujille. Jyväskylä: Perhehoitoliitto ry. Materiaali ei julkisesti saatavilla.

Vilkka, H. 2015. Tutki ja kehitä. 4. uud. p. Jyväskylä: PS-kustannus.

Voutilainen, P., Noro, A., Karppanen, S. & Raassina, A-M. 2016. Kärkihanke: Kehitetään ikäihmisten kotihoitoa ja vahvistetaan kaikenikäisten omaishoitoa -hankesuunnitelma. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2016:41. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö. Viitattu 3.3.2017. Saatavilla Valtioneuvoston julkaisuarkistossa <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/75191>

Liitteet

Liite 1. Haastattelukysymykset

1. Perhehoitajuuden tausta

- Kuinka kauan olette toimineet perhehoitajana?
- Minkä muotoista perhehoitoa teette ja olette tehneet: Lyhyt vai pitkäaikaista, ympärivuorokautista tai osavuorokautista, ikäihmisen kotiin annettavaa perhehoitoa?

2. Valmennus

- Koetteko valmennuksen olleen kestoaltaan riittävä?
  - Oliko tapaamisia riittävästi? Oliko yksi tapaaminen kestoaltaan oikeanmittainen? Olivatko ne tarpeeksi pitkällä aikavälillä?
- Olivatko tapaamiset mielestänne hyvin järjestelty aiheita, tehtäviä ja toteutusta ajatellen?
- Olivatko tehtävät ja harjoitukset mielestänne hyödyllisiä? Autoivatko harjoitukset aiheiden käsittelyä tai ymmärrystä?
- Koetteko valmennuksessa olleen tilaa osallistujien kysymyksille, ajatuksille ja huolille?
- Tukeeko valmennus perhehoitajalta edellytetyjä valmiuksia?
  - Ovatko valmiudet oikein valikoituja työhön nähden?
- Koetteko valmennuksen sisällön olleen tarpeeksi kattava alkuun pääsemiseksi?

3. Valmennus materiaali

- Onko valmennuksessa saatu materiaali tarpeeksi kattava alkuun pääsemiseksi?
- Oletteko palanneet materiaaleihin valmennuksen jälkeen?

4. Kouluttaja

- Millaiseksi koitte valmentajan vuorovaikutustaidot?
- Millaiseksi koitte valmentajan asiantuntijuuden?

5. Työstä käsin katsottuna

- Onko työssänne ilmennyt haasteita? Jos on, niin ovatko ne olleet sellaisia joita valmennuksen perusteella osaitte odottaa?
- Kuinka hyvin valmennus mielestänne valmistaa perhehoitajan työhön?
- Koetteko valmennuksen antaneen realistisen kuvan perhehoitajan työstä?

6. Kehittäminen

- Kehittäisittekö valmennusta jotenkin? Miten tai millä tavalla?
- Tuleeko mieleenne jotain, mitä valmennuksessa tuli mielestänne toteuttaa toisella tavalla?

- Tuleeko mieleenne jotain muuta valmennukseen tai perhehoitoon liittyen, mitä haluaisitte vielä kertoa?

Liite 2. Tiedote- ja suostumuslomake haastateltaville.

Riikka Tajakka, sosionomiopiskelija

Jyväskylän Ammattikorkeakoulu

Tiedote tutkimukseen osallistujalle ja suostumus tutkimukseen osallistumisesta

Toteutan tutkimusta opinnäytetyönäni Jyväskylän Ammattikorkeakouluun. Tutkimukseni aihe on ”**Ikäihmisten perhehoitajien käsityksiä ennakkovalmennuksesta: Miten ja kuinka hyvin perhehoitajille suunnattu valmennus valmentaa työhön?**” Tutkimukseni ajoittuu keväälle 2017.

Tutkimukseni tavoitteena on selvittää ikäihmisten perhehoitajien käsityksiä perhehoitajien ennakkovalmennuksen ja työn vastaavuudesta. Miten ja kuinka hyvin valmennus valmentaa perhehoitajan työhön. Tarkoitus on hyödyntää lopulta tutkimustuloksia ikäihmisten perhehoitajien valmennuksen kehittämiseen entistä paremmaksi. Lisäksi tarkoitus on saada ajantasaista tietoa perhehoitajien työstä ja valmennuksesta. Osallistumalla tutkimukseen autat kehittämään tulevien perhehoitajien ennakkovalmennusta.

Kerään tutkimusaineistoa haastatteluilla. Haastattelut nauhoitan ääninauhurilla ja tämän jälkeen haastattelut litteroidaan, eli puhtaaksikirjoitetaan tekstimuotoon.

Osallistuminen tutkimukseen on täysin vapaaehtoista. Tutkimuksen järjestelyt ja tulosten raportointi ovat luottamuksellisia. Tutkimuksesta saatavat tiedot tulevat ainoastaan tutkijan käyttöön ja tulokset julkaistaan opinnäytetyössä siten, ettei yksittäistä tutkittavaa voi tunnistaa. Haastattelujen nauhoitukset ja haastattelut tekstimuotoisena pysyvät tutkijan hallussa ja tutkija on ainut henkilö, joka kuuntelee nauhoja ja lukee puhtaaksikirjoitusta. Tutkimukseen osallistuja pysyy täysin anonyyminä.

Kiitos osallistumisesta!

Suostumus

Olen perehtynyt tämän tutkimuksen tarkoitukseen ja sisältöön. Suostun osallistumaan tutkimukseen. Voin halutessani peruuttaa tai keskeyttää osallistumiseni missä vaiheessa tahansa.

Päiväys

Haastateltavan allekirjoitus

Päiväys

Tutkijan allekirjoitus